

Analýza kvality vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti ve vybraných středních školách v Olomouckém kraji

Tomáš Mašek

Bakalářská práce
2021

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta managementu a ekonomiky

Ústav financí a účetnictví

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tomáš Mašek**
Osobní číslo: **M18305**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Analýza kvality vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti ve vybraných středních školách v Olomouckém kraji**

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Vypracujte literární rešerši týkající se problematiky finančního vzdělávání na středních školách.

II. Praktická část

- Analyzujte kvalitu vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti na vybraných středních školách.
- Proveďte komparaci zjištěných úrovní kvality vzdělávání ve finanční gramotnosti ve vybraných středních školách.
- Na základě provedených analýz formulujte závěrečná doporučení pro zvýšení kvality míry finanční vzdělanosti středoškolských studentů.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

CAPINŠKI, Marek a Tomasz ZASTAWNIAK. *Mathematics for finance: An introduction to financial engineering*. Second edition. London: Springer, 2011, 336 s. ISBN 9780857290816.
MITCHELL, Olivia S. a Annamaria LUSARDI. *Financial Literacy: Implications for Retirement Security and the Financial Marketplace*. Druhé vydání. New York, United States of America: Oxford University Press, 2013, 336 s. ISBN 978-0-19-969681-9
RADOVÁ, Jarmila, DVOŘÁK, Petr a Jiří MÁLEK. *Finanční matematika pro každého*. 8. rozšířené vydání. Praha: Grada, 2013, 304 s. ISBN 978-80-247-8721-3.
SYROVÝ, Petr. *Osobní finance*. 3. aktualizované vydání. Praha: Grada, 2020, 232 s. ISBN 978-80-271-1549-5.
ŠOBA, Oldřich a Martin ŠIRŮČEK. *Finanční matematika v praxi*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2017, 330 s. ISBN 9788027102501.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jana Přílučiková, Ph.D.**
Ústav financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce: **15. ledna 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **18. května 2021**

L.S.

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 15. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení:

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce „Analýza kvality výuky finanční gramotnosti na vybraných středních školách v Olomouckém kraji“ si klade za cíl zhodnotit úroveň finanční gramotnosti absolventů na vybraných středních školách s různým zaměřením. Nejprve práce vysvětluje základní pojmy relativní k finanční gramotnosti, analyzuje současnou úroveň finančního vzdělávání a doporučuje způsoby, jak ji zlepšit. Dále definuje strategický rámec pro výuku finanční gramotnosti a standardy finanční gramotnosti pro gymnaziální a vybrané odborné středoškolské vzdělávání. Praktická část vychází z dotazníkového šetření o finanční gramotnosti studentů na středních školách.

Klíčová slova: finanční gramotnost, finanční vzdělávání, gramotnost, rámcový vzdělávací program

ABSTRACT

This thesis, "Analysis of Quality of Financial Literacy Education on Selected High Schools in the Olomouc Region", aims to assess graduating students' level of financial literacy in the selected high schools with a different focus. Firstly, the work explains basic financial literacy terms and concepts of financial literacy, analyzes the current financial education level, and recommends ways to improve it. Furthermore, it defines a strategic framework for teaching financial literacy and financial literacy standards for grammar and secondary education. Finally, the thesis presents an analysis of financial education in selected schools and the information gathered in the survey. The practical part is based on a questionnaire survey on students' financial literacy at secondary schools.

Keywords: financial education, financial literacy, framework educational program, literacy

Rád bych poděkoval vedoucí mé bakalářské práce Ing. Janě Přílučkové, Ph.D. za trpělivost a cenné rady, které mi byly velice nápomocné při psaní této práce.

Dále bych také rád poděkoval rodině a přátelům za podporu, kterou mi vyjádřili po celou dobu mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 FINANČNÍ GRAMOTNOST.....	13
1.1 POJEM FINANČNÍ GRAMOTNOST.....	13
1.2 PENÍZE A JEJICH VLIV NA ŽIVOT JEDNOTLIVCŮ	13
1.3 SLOŽKY FINANČNÍ GRAMOTNOSTI	14
1.3.1 Peněžní gramotnost	14
1.3.2 Cenová gramotnost.....	15
1.3.3 Rozpočtová gramotnost.....	15
1.4 DOPADY FINANČNÍ GRAMOTNOSTI	15
1.4.1 Dluhová past a její následky	16
1.5 FINANČNÍ PLÁN	17
1.5.1 Finanční plán jako ochrana před dluhovou pastí.....	17
1.5.2 Spoření na důchod.....	17
1.6 FINANČNÍ GRAMOTNOST DLE TOMÁŠE BATI.....	18
2 ZÁKLADNÍ FINANČNÍ POJMY A PRODUKTY	19
2.1 ÚROK, ÚROKOVÁ SAZBA, SKONTO.....	19
2.1.1 Úroková sazba	19
2.1.2 Skonto	19
2.2 ČASOVÁ HODNOTA PENĚZ A INFLACE	19
2.2.1 Inflace.....	19
2.3 ÚVĚR, ÚVĚROVÁ SMLOUVA A RPSN.....	20
2.3.1 RPSN.....	20
2.4 BĚŽNÝ ÚČET, KONTOKORENTNÍ ÚVĚR	20
2.4.1 Kontokorentní úvěr	20
2.5 PLATEBNÍ KARTY	20
2.5.1 Platební karta debetní	20
2.5.2 Platební karta kreditní	20
2.6 HYPOTEČNÍ ÚVĚR.....	21
2.7 SPOŘENÍ NA STÁŘÍ.....	21
3 VÝCHOVA K FINANČNÍ GRAMOTNOSTI, KDE ZAČÍNÁ A KDE BY MĚLA KONČIT.....	22
3.1 RODINA	22
3.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA.....	22

3.2.1	Kapesné jako výchovný prostředek	22
3.2.2	Výuka finanční gramotnosti na základní škole	23
3.3	STŘEDNÍ ŠKOLA.....	23
3.3.1	Brigáda jako výchovný prostředek.....	23
3.3.2	Střední škola jako poslední vzdělávací institut	24
4	VÝUKA FINANČNÍ GRAMOTNOSTI NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH.....	25
4.1	ZÁKLADNÍ PILÍŘE VZDĚLÁVÁNÍ V NÁRODNÍ STRATEGII FINANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	25
4.2	STANDARDSY FINANČNÍ GRAMOTNOSTI	25
4.2.1	Standard finanční gramotnosti pro střední školy	26
4.3	FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLY	28
4.3.1	RVP pro gymnázia	28
4.3.2	RVP pro obory středního odborného vzdělání.....	29
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	30
5	METODOLOGIE.....	31
5.1	VÝZKUMNÝ CÍL	31
5.2	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	31
5.3	VÝZKUMNÁ METODOLOGIE	31
5.4	SESTAVENÍ DOTAZNÍKU	32
5.5	PŘEHLED VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	33
6	VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	34
6.1	PRVNÍ OBLAST-PROFIL RESPONDENTŮ	34
6.1.1	Otázka č. 1,2.....	34
6.2	DRUHÁ OBLAST-POROZUMĚNÍ EKONOMICKÝM POJMŮM.....	34
6.2.1	Otázka č. 3.....	34
6.2.2	Otázka č. 4.....	36
6.2.3	Otázka č. 5.....	37
6.2.4	Otázka č. 6.....	38
6.2.5	Otázka č. 7.....	40
6.3	TŘETÍ OBLAST-FINANČNÍ MATEMATIKA V PRAXI.....	41
6.3.1	Otázka č. 8.....	41
6.3.2	Otázka č. 9.....	42
6.4	ČTVRTÁ OBLAST-PŘEHLED O BANKOVNÍCH PRODUKTECH A SLUŽBÁCH	44
6.4.1	Otázka č. 10.....	44
6.4.2	Otázka č. 11.....	45
6.5	PÁTÁ OBLAST-POSTOJE A MÍNĚNÍ RESPONDENTŮ.....	47
6.5.1	Otázka č. 12.....	47
6.5.2	Otázka č. 13.....	48
6.5.3	Otázka č. 14.....	49

6.5.4	Otázka č. 15.....	50
6.5.5	Otázka č. 16.....	52
6.5.6	Otázka č. 17.....	53
6.5.7	Otázka č. 18.....	54
6.5.8	Otázka č. 19.....	56
6.5.9	Otázka č. 20.....	57
7	ZÁVĚREČNÉ SHRnutí VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A SROVNÁNÍ ÚSPĚŠNOSTI ZÚČASTNĚNÝCH ŠKOL	60
7.1	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU	60
7.2	VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	63
7.3	ZÁVĚREČNÁ DOPORUČENÍ	63
7.3.1	Závěrečná doporučení pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	64
8	ZÁVĚR.....	66
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	67
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	70
	SEZNAM OBRÁZKŮ	71
	SEZNAM TABULEK.....	72
	SEZNAM GRAFŮ	73
	SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

Finanční gramotnost je nedílnou součástí života člověka a je úzce spjata s každým finančním rozhodnutím, které v životě uskutečníme. Finanční gramotnost umožňuje lidem porozumět základním pojmům a produktům týkajících se financí a jejich následné aplikace v reálném životě. Osvojení a rozvíjení těchto znalostí a dovedností by mělo být součástí každého z nás. Je důležité si uvědomit, že především lidé orientující se v problematice financí významně přispívají k ekonomickému rozvoji a ekonomické stabilitě státu.

V dnešní době jsme svědky velmi rychlého rozvoje finančních služeb i produktů. Tradiční konzervativní postoje našich prarodičů k úsporám a zadlužování jsou dávnou historií. Mezi lidmi je čím dál populárnější konzumní styl života vedoucí k rychlé spotřebě a k většímu zadlužování.

Téma finanční gramotnost jsem si vybral především kvůli knize „Bohatý táta, chudý táta“ od Roberta Toru Kiyosaki. Již na střední škole jsem měl pocit, že se mi nedostává dostatečného vzdělání v oblasti financí. Toto uvědomění bylo také důvodem, proč jsem zvolil cestu vysokoškolského vzdělání s ekonomickým zaměřením. Neznalost finanční gramotnosti neovlivňuje jen nás samotné, ale i naše okolí. Je záležitostí nás všech a je aktuálním celospolečenským problémem.

Tato práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část bakalářské práce je věnována zejména vymezením základních pojmů a seznámení s terminologií důležitou k porozumění této problematice. Dále se v teoretické části zaměřuji na životní cyklus finančního vzdělávání, kde začíná a kde by mělo končit. Konec teoretické části je věnován konkrétní výuce finanční gramotnosti na vybraných středních školách v Olomouckém kraji, pilířům výuky finanční gramotnosti a jejich standardům.

Stěžejní částí bakalářské práce je část praktická, v které podám vyhodnocení dotazníku, který byl prováděn v květnu 2021 na vybraných středních školách, s cílem objasnit výzkumný problém. Potřebné informace byly získány metodou dotazníkové šetření mezi studenty maturitních ročníků.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavním cílem tohoto výzkumu je analyzovat kvalitu vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti ve vybraných středních školách v Olomouckém kraji. Ze zjištěných informací vymezení slabá, případně silná místa finančního vzdělání studentů a na základě získaných poznatků formulovat doporučení pro učitele, školy, případně další zainteresované subjekty vedoucí ke zlepšení finančního vzdělávání a omezení problematických oblastí. Tento hlavní cíl doprovází několik cílů dílčích, které nám pomohou pochopit vnímání financí u studentů maturitních ročníků vybraných středních škol.

- Zjistit, zda si studenti tvoří svůj vlastní finanční rozpočet a jestli mají přehled o rozpočtu rodinném.
- Zjistit, zda mají studenti ve svém věku zdroj příjmu.
- Zjistit, zda korona-virová pandemie nějakým způsobem ovlivnila zdroj příjmů studentů.
- Zjistit, jaký vztah mají studenti ke spoření, zda si ukládají své volné finanční prostředky.
- Zjistit, jak studenti vnímají finanční svobodu.
- Zjistit, zda se studenti přiklání k tomu, aby se finanční gramotnost vyučovala jako samostatný předmět.

Pro realizaci výzkumu k této bakalářské práci byla empirickými metodami při sběru dat aplikována dotazníková metoda. Tato metoda je jedním z nejběžněji používaných nástrojů k získání informací při průzkumech. Kvalitativní výzkumnou strategií nelze získaná data zobecňovat, ale i přesto můžeme touto cestou získat cenné informace, které mohou vést k podrobnému náhledu do zkoumané problematiky a k přesnější definici problému. Pro vyhodnocení výzkumného výsledku byla použita analýza jednotlivých dat, následně jejich komparace a metodou syntézy byly formulovány závěry.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FINANČNÍ GRAMOTNOST

1.1 Pojem finanční gramotnost

Na začátku této práce je pro nás klíčové objasnit si pojem finanční gramotnost. Pod tímto slovním spojením si můžeme představit například to, jakým způsobem si dokážeme uspořádat své finance, kterými disponujeme, jak se chováme po ekonomické stránce, jak dokážeme hospodařit se svým rozpočtem a zda jsme či nejsme schopni si vytvořit rezervy. Dále zde můžeme zařadit také znalosti a orientaci v základních finančních produktech a pojmech, jejich principy, výhody a rizika.

Finanční gramotnost je jednou z mnoha schopností, kterou by si měl člověk během svého života osvojit, aby byl schopen uplatnit se v dnešním světě. Jak jsem již zmínil v úvodu, především člověk finančně gramotný aktivně přispívá k rozvoji a stabilitě ekonomiky státu. Gramotnost definuje ve své publikaci Průcha (2009, s. 223) jako určitou schopnost aplikovat určité specifické dovednosti, které jsme získali během života. Můžeme se setkat s různými druhy gramotností, jako například matematickou, přírodovědnou, zdravotní, jazykovou apod. V posledních letech se také rozvíjí pojmy, jako je například gramotnost počítačová, mediální a v neposlední řadě i gramotnost finanční. V našem případě se tedy budeme zabývat schopností aplikovat zkušenosti a dovednosti z finanční oblasti.

Finanční gramotnost je zkrátka určitým souborem znalostí, dovedností a hodnot člověka, které jsou nezbytné k tomu, aby byl schopen finančně zabezpečit sebe i svoji rodinu. Finančně gramotný občan by měl být schopen orientovat se po finanční stránce, znát hodnotu peněz a dokázat spravovat a tvořit jak osobní, tak rodinný rozpočet, včetně správy rezerv i závazků. Měl by také dokázat pohotově reagovat na různé životní situace spojené s financemi, které mu život postaví do cesty.

1.2 Peníze a jejich vliv na život jednotlivců

Doba se vyvíjí a důležitost finanční gramotnosti roste. Peníze se staly nedílnou součástí žebříčků nejvyšších hodnot dnešních lidí. Pro někoho jsou peníze palivo, které je žene vpřed za svým cílem. Naopak někteří lidé vnímají peníze pouze jako prostředek potřebný k životu. Postoj k penězům má zkrátka každý člověk odlišný. Konec konců peníze ovlivňují každého z nás ať chceme nebo ne. (Siebold, 2015)

1.3 Složky finanční gramotnosti

Jak ve své publikaci zmínil Škvára (2011, s. 14), finanční gramotnost v sobě zahrnuje několik složek viz. Obr č. 1.

Obrázek 1 Základní schéma finanční gramotnosti (podle Škváry, 2011, s. 14)

V této části mé práce se chci především věnovat gramotnosti peněžní, cenové a rozpočtové, neboť právě tyto tři složky jsou nejrizikovější pro spotřebitele. Přesná definice pro jednotlivé složky však není jasná. Každý autor tuto tematiku pojímá po svém.

1.3.1 Peněžní gramotnost

Peněžní gramotností se rozumí soubor dovedností, díky kterým jsme schopni spravovat hotovostní a bezhotovostní peníze, transakce peněz a nástroje k této správě určené. (Balabán a spol., 2011, s. 127)

V praxi jde převážně o využívání hotovostních či bezhotovostních peněz ke každodenní směně za zboží či služby. Znalosti odlišnosti mezi kartou debetní a kreditní. Měli bychom mít přehled nejen o činnostech, které vykonává banka, ale i o bankovních produktech – spotřebitelský nebo hypotéční úvěr, stavební spoření, penzijní připojištění, leasing, faktoring nebo forfaiting. Jelikož banky nejsou jediné instituce poskytující peněžní služby, měli bychom se také vyznat v nebankovních produktech a společnostech, které je poskytují. Tyto společnosti jako jsou například Cetelem, HomeCredit nebo Provident, nemají bankovní licenci a provozují splátkové prodeje bez registru a potvrzení o příjmu nebo na směnku.

Díky peněžní gramotnosti by měl člověk umět rozlišit bankovní a nebankovní sektor. Při neuváženém využití služeb nebankovních institucí často vzniká pro klienta velice nepříjemná situace. (Balabán a spol., 2011, s. 127)

1.3.2 Cenová gramotnost

Škvára (2011, s. 68) definoval cenovou gramotnost jako porozumění principu „ceny peněz“ v čase. K porozumění cenové gramotnosti je nutné se orientovat zejména v základních makroekonomických ukazatelích jako je například inflace. Je pro nás klíčové vědět, co se děje s našimi penězi, pokud inflace roste nebo naopak klesá. Dále bychom také měli vědět, co se skrývá za pojmy reálná a nominální úroková sazba, jaký je rozdíl mezi úrokem a úrokovou sazbou, HDP nebo nezaměstnaností v souvislosti s ekonomickým vývojem. Mimo jiné je pro nás také důležitá alespoň základní orientace v daňovém systému.

1.3.3 Rozpočtová gramotnost

Třetí a v této práci pro nás také poslední důležitou složkou finanční gramotnosti je rozpočtová gramotnost. Jak již plyne z názvu této podkapitoly, hlavním nástrojem rozpočtové gramotnosti je samotný rozpočet. Podle Balabána a spol. (2011, s. 308-320) tvoří rozpočet příjmy a výdaje, kterými ať už stát, jednotlivec či rodina disponuje. Z logiky věci by neměly být výdaje vyšší než příjmy. Díky rozpočtu jsme schopni kalkulovat všechny tyto položky a sestavit si tak náš rozpočet za určité období. Rozpočet nám pomáhá například k udržení našich výdajů „pod kontrolou“ nebo k investování uspořené peníze. Rozpočtová gramotnost také zahrnuje schopnost rozhodovat o přerozdělení finančních zdrojů, stanovení finančních cílů do budoucna apod.

Tvoření rozpočtu je jednou ze základních finančních dovedností, bez které nedokáže ať už jedinec či domácnost správně fungovat. Ať chceme nebo ne, tak valná většina z nás si na konci každého měsíce kontroluje stav svého bankovního účtu. Počítáme dny, kdy nám přijde výplata a kolik peněz můžeme do té doby utratit. Jsou to jednoduché kalkulace, které nám kolikrát bohužel nevyjdou. (Balabán a spol., 2011, s. 308-320)

1.4 Dopady finanční gramotnosti

K hlavním dopadům finanční negramotnosti patří především trend zadlužování a předlužení. V dnešní době je dluh strašákem nejen mnoha domácností, ale také většiny států.

Zadluženým se stává člověk tehdy, když uzavře nějaký úvěr, půjčku, či hypotéku. Jakmile splácíme nějaký dluh, stáváme se automaticky zadluženými. Hned na úvod bych chtěl rozdělit zadlužování do dvou skupin, a to zadlužování zodpovědné a zadlužování nezodpovědné. Zodpovědným zadlužováním je zejména půjčování peněz na věci, které mají delší existenci než dluh samotný. Do této skupiny bychom mohli uvést například půjčku na bydlení nebo hypotéku, úvěr na osobní automobil atd. Zodpovědně zadlužený člověk je schopný dostát svým závazkům a svůj dluh umořit. (Opletalová, Kvintová, 2014, s. 11-13)

Nezodpovědné zadlužování bývá často na věci, které člověk nutně nepotřebuje, ale chce je. Jsou to třeba krátkodobé úvěry na nový telefon, dovolenou atd. Příčinou může být i špatné finanční plánování, které vede k vyčerpání finančních prostředků, které se řeší rychlým nebankovním úvěrem. Tyto úvěry nebo půjčky si lidé častou berou u nebankovních institucí, které se pyšní svojí rychlostí vyřízení požadavků klienta a svými téměř nulovými nároky, za kterými jsou schované vysoké úroky. Nejčastějším následkem nezodpovědného zadlužování bývá předlužení. Tento jev nastává tehdy, když člověk není schopen nadále plnit své finanční závazky. (Teplý, 2013, s.65)

1.4.1 Dluhová past a její následky

Jak jsem již zmínil v předchozí kapitole, nezodpovědné zadlužování často vede k předlužení, kdy člověk není schopný dostát svým závazkům a svoji situaci se snaží vyřešit další půjčkou či úvěrem. V takovém případě mluvíme o dluhové pasti neboli spirále. Jak ve své publikaci zmiňuje Balabán a spol. (2011, s. 55-56), problém předlužení tvoří obrovskou překážku nejen po finanční stránce, ale také po stránce sociální. Dochází zde k sociálnímu vylučování jednotlivců, či domácností a znovu nabytí jakéhosi „normálního“ statusu je velice obtížné ba dokonce nereálné.

Do dluhové pasti se mohou dostat i lidé, kteří nemají žádné závazky vůči finančním institucím. Příčinnou může být například ztráta zaměstnání, dlouhodobá nemoc, odchod do důchodu nebo nástup partnerky na mateřskou dovolenou. Podobně jako u předlužení, tyto nepříznivé životní situace lidé řeší pochybnými půjčkami s vysokou úrokovou sazbou a vyšší měsíční splátkou, která dlužníka pomalu ale jistě dostává do dluhové spirály. Po finanční stránce je pro dlužníka nejhorším scénářem exekuce. Po stránce sociální je to vyčlenění ze společnosti, které bývá kolikrát mnohem horší. (Balabán a spol.,2011, s. 55)

1.5 Finanční plán

Syrový a Tyl (2020, s. 12) přirovnávají finanční plán k plánu na výlet. Předem si člověk naplánuje trasu, délku cesty, sbalí si vše potřebné, podívá se na počasí a přizpůsobí se všem možným rizikům. Takto podobně by se měl člověk chovat i při sestavování finančního plánu, neboť nedůsledné finanční plánování může vést k vyčerpání finančních prostředků a následnému zadlužení.

Každý finanční plán by měl mít svůj cíl. Finančních cílů máme hned několik. Abychom těchto cílů dosáhli, musíme si peníze někam ukládat. V dnešní hovoříme například o spořicímu účtu, podílových fondech, kryptoměnách nebo penzijním spoření. Sestavování finančního plánu obsahuje čtyři kroky:

- cíle-co si za peníze pořídíme
- zdroje-odkud čerpáme peníze a kolik jich máme
- rizika-co nás může ohrozit
- přiřazení zdrojů k cíli-kolik peněz dáme na které cíle. (Syrový a Tyl, 2020, s. 23-24)

1.5.1 Finanční plán jako ochrana před dluhovou pastí

Díky finanční plánu máme k dispozici likvidní rezervu pro případ jakýchkoliv neočekávaných výdajů. Tato rezerva nás chrání před nutností čerpání zbytečně předražených krátkodobých úvěrů. Dále nám také finanční plán zajišťuje svým způsobem majetek a naše příjmy. „Podle výzkumu agentury STEM/MARK (Finanční gramotnost září 2010) by více než 1/3 domácností nedokázala pokrýt své výdaje po výpadku příjmu na 1 měsíc. Finanční plán přitom doporučuje držet finanční rezervu ve výši 6měsíčních výdajů.“ (Syrový a Tyl, 2020, s. 37-43)

1.5.2 Spoření na důchod

Jedním z nejdůležitějších finančních plánů člověka by mělo být spoření na důchod. Na seniorské léta by se měl člověk připravovat průběžně celý život. Dnešní penzisté si sice na svůj starobní důchod nestěžují, ale jak všichni dobře víme, důchody dobře zajištěné a dlouhodobé financování nemají. Spořit na důchod si můžeme například v penzijním spoření, v doplňkovém penzijním spoření nebo investováním. (Ježek, 2019)

Člověk by se neměl spoléhat pouze na jeden spořicí produkt a měl by své volné finanční prostředky rozložit do více možných produktů. Capiňský a Zastawniak (2011, s. 53-63)

tvrdí, že pro minimalizaci risku je ideální diverzifikovat své portfolio. Diverzifikace funguje nejen při investování, ale také při spoření na dofinancování starobního důchodu.

V dnešní technologicky vyspělé době se lidé dožívají čím dál vyššího věku. Novodobí senioři jsou aktivní, podnikaví, a hlavně mají chuť k práci. Aby si mohli i ve starobním důchodu udržet svůj moderní životní styl, musí mít buď peníze naspořené nebo si ke starobnímu důchodu přivydělávat. (Klimeš, 2018)

Selhání penzijního plánování je celosvětový problém, kterému čelí nejvyspělejší země světa. Annamaria Lusardi a Olivia S. Mitchel (2011, s.19-20) ve své studii zmiňují, že právě nízká úroveň finanční gramotnosti převážně u starších Američanů, menšin a méně vzdělaných, může za selhání jejich penzijního plánování. Tito lidé si naspořili příliš málo finančních prostředků na svoji penzi, a nemohou si tak ve stáří udržet stejnou životní úroveň.

1.6 Finanční gramotnost dle Tomáše Baťa

„Má-li muž vykonat svůj úkol dobře, musí mít schopnost hospodářsky myslet. Naši mužové neumějí hospodářsky myslet, neboť se tomu nikde nenaučili. Až do chvíle, kdy si vytvořili vlastní domácnost, pečovala o jejich hospodářské záležitosti maminka, chránící je z mateřské lásky před námahou a starostmi hospodářského uvažování.“ (Cekota, 2016, s. 262)

Tomáš Baťa byl mužem mnoha tváří. Jeho myšlení bezpochyby předběhlo dobu, v které žil. Baťa například tvrdil, že je hospodárnost domácností příliš ovlivněná komunismem. Toto tvrzení nadále platí bezmála sto let od jeho smrti. Dle Tomáše Baťa je učení finanční gramotnosti stěžejní pro spokojený život mladého člověka. Čím dříve se začneme učit, tím lépe. Při svých cestách si například všiml toho, že v Americe jsou již šestileté děti vystaveni penězům a od útlého věku se s nimi učí hospodařit. Pro Tomáše Baťu bylo na prvním místě peníze dobře vydělat, na druhém chytrě utratit a až na konci je ušetřit. (Cekota, 2016, s. 254-267)

Ačkoliv to byl geniální podnikatel, který u nás do dnes nemá obdoby, peníze pro něj nebyly na prvním místě a s touto myšlenkou se naprosto ztotožňují.

2 ZÁKLADNÍ FINANČNÍ POJMY A PRODUKTY

Tato část mé práce se bude věnovat finančnímu názvosloví. Vybral jsem zde několik pojmů a produktů, které by měl umět definovat každý absolvent střední školy. Tyto pojmy a produkty budou z velké části tvořit obsah mého výzkumu. Jak jsem zde již několikrát zmínil, znalost finančních pojmů a produktů je velice důležitou součástí lidských potřeb. Jen na toto téma by se dala napsat velice podrobná práce. Tuto kapitolu jsem rozdělil do krátkých podkapitol, které budou obsahovat vysvětlení mnou vybraných finančních pojmů a produktů.

2.1 Úrok, úroková sazba, skonto

Úrok je částka, kterou zaplatí dlužník věřiteli navíc k vypůjčené sumě peněz. (Šoba a Širůček, 2017, s. 31)

2.1.1 Úroková sazba

Úroková sazba je rovna úroku vyjádřenému v procentech nebo v desetinných číslech a je vázána na určitou dobu (roční-p.a., pololetní-p.s., čtvrtletní-p.q., měsíční-p.m., denní-p.d.). (Šoba a Širůček, 2017, s. 31)

2.1.2 Skonto

Skonto je obvykle stanoveno v procentech a jedná se o slevu, kterou nám prodávající dává k okamžité nebo velice rychlé úhradě za zboží. (Radová a spol., 2013, s. 175)

2.2 Časová hodnota peněz a inflace

Peníze mají v různém okamžiku různou hodnotu. Existuje hned několik faktorů, které mohou tuto hodnotu ovlivnit. (Šoba a Širůček, 2017, s. 17)

2.2.1 Inflace

Spotřebitelskou inflaci vnímáme jako znehodnocení peněz v určitém časovém horizontu. Míru inflace neboli její výši si určují statistické úřady v jednotlivých zemích. (Syrový a Tyl, 2020, s. 230)

2.3 Úvěr, úvěrová smlouva a RPSN

Při nedostatku vlastních finančních prostředků si můžeme vypůjčit cizí prostředky. Podmínky k poskytnutí úvěru jsou stanoveny v úvěrové smlouvě. Úvěrová smlouva musí obsahovat účel úvěru, výši úvěru, úrokovou sazbu, poplatky za poskytnutí úvěru, termín a poplatky splacení úvěru, ručení za úvěr, možnost a podmínky předčasného splacení a sankce za porušení podmínek. (Syrový a Tyl, 2020, s. 789)

2.3.1 RPSN

RPSN, tedy roční procentní sazba nákladů nám vyjadřuje podíl z dlužné částky. Zahrnuje také všechny splátky, správu úvěru i se všemi doprovodnými poplatky. (Syrový a Tyl, 2020, s. 804)

2.4 Běžný účet, kontokorentní úvěr

Základní bankovní produkt. Banka poskytuje pro své klienty. Hlavní účel je provádění bankovního styku. (Radová a spol., 2013, s. 173)

2.4.1 Kontokorentní úvěr

Typ úvěru, kdy náš běžný účet může vykazovat zápornou hodnotu. Povolný debet bankou poskytnutý úvěrový rámec, který lze čerpat prostřednictvím běžného účtu zcela libovolně. (Radová a spol., 2013, s. 173)

2.5 Platební karty

Platební karty dělíme na debetní a kreditní.

2.5.1 Platební karta debetní

Tato karta je vázána na běžný účet vlastníka. Majitel karty tak čerpá vlastní peníze, které má u banky uložené. (Radová a spol., 2013, s. 179)

2.5.2 Platební karta kreditní

Kreditní karta je karta, ke které je sjednán bankou úvěrový limit. Držitel karty tak prostřednictvím karty čerpá placením úvěr. (Syrový a Tyl, 2020, s. 317)

2.6 Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr je typ úvěru, který je přímo určený na pořízení vlastního bydlení. Pořizovaná nemovitost slouží i jako zástava úvěru. Úrokové sazby jsou nižší než u jiných typů úvěrů, protože jejich splacení je zajištěno zástavou nemovitostí. (Radová a spol., 2013, s. 183)

2.7 Spoření na stáří

Pro spoření na stáří můžeme využít důchodový systém, který má tři pilíře. Prvním pilířem je povinné státní důchodové zabezpečení, které si platíme všichni v podobě povinné dávky závislé na výši příjmu. Druhým pilířem rozumíme vlastní spoření účastníka tím, že si ze své výplaty (mzdy) přesune část peněz. Třetí pilíř, který známe jako doplňkové penzijní spoření, si účastník vkládá na účet své prostředky, a navíc od státu dostane příspěvek, který ale závisí na výši vkladu účastníka. (MPSV, 2011)

3 VÝCHOVA K FINANČNÍ GRAMOTNOSTI, KDE ZAČÍNÁ A KDE BY MĚLA KONČIT

Jak jsem již zmínil v předchozí kapitole, ztotožňuji se s myšlenkou Tomáše Bati. Čím dříve naučíme děti hospodařit s penězi, tím lépe. Dnešní doba si to dokonce žádá. Rok od roku vznikají nové profese, trh práce se stále rozrůstá a my máme daleko více možností, než tomu bývalo dříve. Na druhou stranu přibývají tisíce nových produktů a služeb, za které můžeme naše vydělané peníze utratit. Dítě si od malička zvyká na konzumní styl života, který v dnešní době není levný. A proto je potřeba, aby se u dětí budoval vztah k penězům, k hodnotám a aby děti získávaly určité finanční povědomí. (Balabán a spol., 2011, s. 15)

3.1 Rodina

Výchova je jedním ze základních úkolů rodičů. „Člověk je patrně tvorem, v jehož vývoji hraje učení největší roli. Pro svůj normální vývoj, potřebuje (zvíře ostatně také) podněty ze svého přirozeného prostředí, jež jeho učení usměrňují.“ Dítě je odrazem svých rodičů. Právě rodina je prvním a stěžejním prostředím, které formuje naši osobnost. (Říčan, 2007, s. 156)

3.2 Základní škola

Toto období bývá velice často první etapou života mladého člověka, kdy disponuje vlastními penězi. Nejčastěji to bývají peníze, které dostáváme od babiček a dědečků příležitostně na narozeniny, svátky, za vysvědčení a vlastně za každou oslavnou událost. V pozdějším školním věku se setkáváme také s kapesným, které má pravidelnou formu. Již v tomto věku jde vidět, jaký postoj k penězům mladý člověk má, co se naučil od svých rodičů a jak s penězi dokáže naložit. V lepším případě dítě peníze ušetří v pokladničce, v případě horším je utratí ve školním bufetu. Tak či tak jde o řádově o stovky korun, o kterých rodiče mnohdy ani neví. Hodnotu peněz zná v tomto věku málokdo. (Říčan, 2007, s. 162-166)

3.2.1 Kapesné jako výchovný prostředek

Kapesné je dobrým sluhou, ale zlým pánem. Prostřednictvím kapesného by se měl mladý člověk naučit hospodařit s penězi a poznat tak jejich hodnotu. Již v tomto věku by si děti měly pomalu zvykat na to, že tato finanční částka je jakousi odměnou za jimi odvedenou práci. Ostatně tak jak to je v dospělém životě, kde za provedenou práci dostaneme finanční ohodnocení. Kapesné by v každém případě mělo sloužit k tomu, abychom děti naučili správně rozdělovat finance. (Alan Lewis and Adrian J. Scott, 2002)

Co se částky kapesného týče, měla by být úměrná věku a potřebám dítěte, měla by sloužit k nákupu různých drobných věcí. Tato částka by ale zároveň měla být i určitým způsobem omezená a donutit dítě stanovit si, co je pro něj důležité a co mít nemusí. Dítě by si mělo stanovit plán, co si za kapesné koupí, popřípadě na co bude šetřit. (Hájková, 2020)

3.2.2 Výuka finanční gramotnosti na základní škole

Dvořáková a Smrčka (2011, s. 32) definuje rámcové vzdělávací programy, dále jen RVP, jako hlavní vzdělávací dokumenty, které dle Pedagogického slovníku „vymezují cílové zaměření vzdělávání na daném stupni / pro daný obor vzdělávání a očekávané výstupy.“

V roce 2013 byl schválen upravený RVP pro základní vzdělání, ve kterém hrála finanční gramotnost hlavní roli. Finanční gramotnost byla zařazena do výuky na prvním i druhém stupni základních škol. Na prvním stupni základních škol do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a na druhém stupni Člověk a společnost – Výchova k občanství. Tyto vzdělávací oblasti by měly přispět k rozvoji finanční gramotnosti a taktéž by měly pomoci žákům v orientaci základní spojitosti s financemi. (Šípková, 2011, s. 11)

Finanční gramotnost je tedy v uvedeném rozsahu RVP povinnou součástí základního vzdělávání a každý absolvent základní školy po zmíněném datu musí být seznámen s finanční gramotností v právě takovém rozsahu, jak určuje RVP pro základní vzdělání.

3.3 Střední škola

Další etapou života mladého člověka je střední škola. Střední škola je takovým posledním obdobím před plnohodnotným dospělým životem. Během střední školy se setkáváme s první prací, a to prací brigádní. Ať už jsme k tomu přinuceni rodiči nebo je to naše vlastní iniciativa, je to další skvělý způsob, jak porozumět hodnotě peněz. (OECD, 2020)

3.3.1 Brigáda jako výchovný prostředek

Pro mnohé je brigádní práce první možností, jak získat své vlastní finanční prostředky. Jde vlastně o vytvoření si nezávislosti na rodičích. Člověk má jen tolik peněz, kolik si sám vydělá. Je to silná motivace k práci, a hlavně velice důležitá zkušenost do dospělého života. Člověk se setká tváří v tvář s krutou realitou pracovního trhu. Nejen, že se můžeme zdokonalit v našem hospodaření, ale také si můžeme zkusit spoustu nových profesí a objektivně tak zhodnotit, co by nás v dospělosti mohlo bavit a hlavně živit. (OECD, 2020)

3.3.2 Střední škola jako poslední vzdělávací institut

Jak jsem již zmínil na začátku této kapitoly, dle Říčana (2007, s. 156) vše začíná u rodiny. Kdy ale končí vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti? Nikdy. Člověk se učí celý život. Svět se neustále vyvíjí a jedině učením jsme schopni přizpůsobit se době. Díky začlenění finanční gramotnosti do RVP bychom po absolvování středoškolského studia měli mít alespoň základní znalost finančních pojmů a produktů, s kterými se v životě s velkou pravděpodobností setkáme a které mohou mít na náš život zásadní vliv. V následující kapitole si o finančním vzdělávání na středoškolské půdě povíme víc.

4 VÝUKA FINANČNÍ GRAMOTNOSTI NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Od roku 2013 je finanční gramotnost pokládána za povinnou součást vzdělávacího procesu nejen na základních školách, ale i na školách středních.

Určujícím dokumentem pro implementaci finančního vzdělávání je Systém finanční gramotnosti na základních a středních školách, jehož součástí jsou Standardy finanční gramotnosti. Standardy finanční gramotnosti jsou implementovány do RVP pro gymnázia a do RVP oborů vyučovaných na středních odborných školách a obsahují čtyři tematické okruhy doporučeného učiva: nakupování a placení, hospodaření domácností, přebytek rozpočtu domácnosti a schodek rozpočtu domácnosti. (MF a PSFV, 2017)

4.1 Základní pilíře vzdělávání v národní strategii finančního vzdělávání

V České republice je ve finanční vzdělávání rozděleno na dva pilíře. První pilíř je zaměřen na žáky základních a středních škol, zatímco druhý pilíř se zaměřuje na vzdělání dospělých. Ke vzdělávání žáků a dospělých je nutno přistupovat odlišně. Díky tomuto rozdělení je defacto pokryta celá populace ČR. Implementace finančního vzdělávání do škol probíhá skrz Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT). Odbornou podporu poskytuje Ministerstvo financí (dále jen MF). Jelikož finanční vzdělávání by mělo probíhat již od útlého věku, jak tvrdí například výše zmíněný Tomáš Baťa, tak v současné době odborníci pro finanční vzdělávání připravují program pro finanční vzdělávání v mateřských školách. (MF, 2019)

4.2 Standardy finanční gramotnosti

Hlavním dokumentem pro první pilíř je Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách z roku 2007. Od roku 2017 je platná revize tohoto systému, která je nyní aktuálním směrodatným dokumentem. Garantem je zde stát prostřednictvím MŠMT a odbornou podporu zde poskytuje Ministerstvo financí, Česká národní banka a Pracovní skupina pro finanční vzdělávání (dále jen PSFV). Každý vzdělávací stupeň má ve výše zmíněném dokumentu přesně definované cíle, kterých by měli žáci základních a středních škol dosáhnout. Středoškolská úroveň je rovna úrovni výstupní pro dospělé populaci. Dané požadavky jsou obsaženy v příloze s názvem Standardy finanční gramotnosti a jsou rozděleny na tři úrovně:

- standard finanční gramotnosti pro žáky 1. stupně základní školy,
- standard finanční gramotnosti pro žáky 2. stupně základní školy,
- standard finanční gramotnosti pro žáky středních škol, který odpovídá standardu finanční gramotnosti pro dospělého občana, ale přizpůsobeného vzdělávacím potřebám žáků středních škol. (MF a PSFV, 2017)

4.2.1 Standard finanční gramotnosti pro střední školy

Nedílnou součástí budování finanční gramotnosti na základních a středních školách jsou Standardy finanční gramotnosti, které byly poprvé zavedeny v roce 2007 MŠMT. Pro potřeby této práce zde uvedu jen standard střední školy. Poslední revizi standardu pro střední školy vypracovala PSFV v roce 2017. Obsah tohoto nejaktuálnějšího znění standardu je uveden v následujících tabulkách č. 1-4.

Tabulka 1 Standard finanční gramotnosti pro střední školy-nakupování a placení (MF a PSFV, 2017)

Nakupování a placení	
Obsah:	Výsledky:
nakupování	zkontroluje ukázky vzorového dokladu a smlouvy
	uvede příklad důsledků neznalosti smlouvy, včetně všeobecných podmínek
	kriticky posoudí nabídku zboží a služeb (podle vlastních či vyhledaných informací)
placení	vybere vhodný způsob placení
	vybere vhodnou možnost směny cizí měny a vypočte částku potřebnou pro tuto směnu
inflace	vysvětlí vliv inflace na příjmy, vklady, úvěry
	navrhne, jak se občan může chránit proti mírné a proti vysoké inflaci

Tabulka 2 Standard finanční gramotnosti pro střední školy-hospodaření domácností (MF a PSFV, 2017)

Hospodaření domácností	
Obsah:	prohloubit úroveň osvojení

Tabulka 3 Standard finanční gramotnosti pro střední školy-přebytek rozpočtu domácnosti (MF a PSFV, 2017)

Přebytek rozpočtu domácnosti	
Obsah:	Výsledek:
spoření	vybere vhodné spoření
	Vypočte, jak dlouho spořit na určitý účel
investice	posoudí různé druhy investic, včetně investic do majetku
	na příkladu ukáže nutnost rozložení rizika
pojištění	v příkladu vybere vhodný druh pojištění
	uvede příklady povinných pojištění

Tabulka 4 Standard finanční gramotnosti pro střední školy-schodek rozpočtu domácnosti (MF a PSFV, 2017)

Schodek rozpočtu domácnosti	
Obsah:	Výsledek:
úroky, úvěry	vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a využití RPSN
	odhaduje nebo vyhledá obvyklou úrokovou sazbu a RPSN běžných druhů úvěrů
	v příkladu vybere nejvhodnější úvěr
	v příkladu posoudí úvěruschopnost a možnost zajištění úvěru
důsledky neplacení	navrhne řešení situace předlužení
	vysvětlí důsledky oddlužení

4.3 Finanční vzdělávání pro střední školy

4.3.1 RVP pro gymnázia

V RVP pro gymnázia tvoří majoritní část učiva finanční gramotnosti vzdělávací oblast Člověk a svět práce. Vzdělávací oblast Člověk a svět práce je v dnešní době velice důležitou součástí všeobecného vzdělávání. Toto vzdělávání má žáka připravit na plnohodnotný dospělý život. Žák získává znalosti z oblasti tržní ekonomiky a světa financí. Od žáka se očekává správné uplatnění teoretických znalostí na aktuální situaci v ekonomice. K finanční gramotnosti se v RVP vztahuje následující učivo: základní ekonomické pojmy, monetární politika ČNB, peníze, hospodaření domácnosti, finanční produkty a bankovní soustava. Pro tuto formu vzdělávání je velice důležité, aby si žáci dokázali propojit získané znalosti a dovednosti z jiných předmětů a vědomosti získanými z oblasti Člověk a práce. (MŠMT a kolektiv, 2007)

Hesová a spol (2013) ve svém díle poukazuje na důležitost propojování ekonomického a společenskovedního vzdělávání s matematikou, s informačními a komunikačními technologiemi a dalšími vzdělávacími oblastmi tak, aby docházelo k pochopení poznatků, vnímání souvislostí a aplikaci nabytých dovedností. Tato integrace je důležitá pro pochopení komplexnost tohoto vzdělávání.

Vzdělávací oblast Matematika a její aplikace se velmi významně podílí na budování finanční gramotnosti, protože rozvíjí gramotnost numerickou a napomáhá růstu všech tří složek finanční gramotnosti, které byly již zmíněny v první kapitole a to – peněžní, cenové i rozpočtové. (Robová, 2009)

Další vzdělávací oblastí, která je úzce spojena s finanční gramotností je oblast Informatika a informační komunikační technologie, která u žáků rozvíjí informační gramotnost. Pracuje se zde s informacemi, jejich získáváním a následně s jejich ověřováním. Výpočetní technika slouží také ke zvýšení efektivity práce a lepší organizaci času a celkovému plánování. (Hesová a spol, 2011)

Poslední vzdělávací oblastí je oblast Občanský a společenskovední základ. V této oblasti se žáci učí převážně základy právní gramotnosti. Žáci se zde učí řešit právní problémy a snaží se aplikovat získané poznatky v praxi. Právní gramotnost je podobně jako numerická nebo informační gramotnost, velmi důležitá k budování finanční gramotnosti. (Hesová a spol, 2011)

4.3.2 RVP pro obory středního odborného vzdělání

Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání jsou rozděleny podle kategorií a oborů vzdělávání.¹ Pro účely této práce se budu zabývat pouze kategorií L0 a M, tedy střední vzdělávání s maturitní zkouškou. Z této kategorie budu pracovat pouze s obory: 53-41-M/03 Praktická sestra, 34-41-M/01 Polygrafie, 23-41-M/01 Strojírenství. (MŠMT a kolektiv, 2007)

RVP pro obor Praktická sestra zařazuje učivo finanční gramotnosti do ekonomického vzdělávání. Obsahový okruh je v souladu se standardem finanční gramotnosti a je dále naplňován ve společenskovedním vzdělávání a částečně i v matematickém vzdělávání. Ekonomické vzdělávání je rozděleno do učiva: Podnikání, Finanční vzdělávání, Daně. Cílem obsahového okruhu je vybavit žáky základními znalostmi pro ekonomické chování jak v profesním, tak osobním životě. Vzdělávací oblast je úzce propojena s průřezovým tématem člověk a svět práce a se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání. (MŠMT a kolektiv, 2007)

V RVP pro obory Polygrafie a Strojírenství se učivo finanční gramotnosti shoduje. Opět je učivo finanční gramotnosti zařazeno do ekonomického vzdělávání. Ekonomické vzdělávání těchto dvou oborů obsahuje učivo: Podstata fungování tržní ekonomiky, Podnikání, Podnik, majetek podniku a hospodaření podniku, Mzdy, zákonné odvody, Daňová soustava a finanční trh, Národní hospodářství a EU. „Cílem této vzdělávací oblasti je rozvíjet ekonomické myšlení žáků a umožnit jim pochopit mechanismus fungování tržní ekonomiky, porozumět podstatě podnikatelské činnosti a principu hospodaření podniku. Žáci získají předpoklady pro rozvíjení vlastních podnikatelských aktivit a naučí se orientovat v právní úpravě podnikání. Součástí je učivo o marketingu a managementu a využití jejich nástrojů při řízení provozu hospodářských subjektů různých úrovní. Důležitá je také znalost fungování finančního trhu, národního hospodářství a EU. Žáci jsou vedeni k praktickému využívání osvojených poznatků v oboru.“ Vzdělávací oblast je zde opět úzce propojena s průřezovým tématem člověk a svět práce a se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání. (MŠMT a kolektiv, 2007)

¹ Podle kategorií jsou rozdělené na: obory J – střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu, obory E – střední vzdělávání s výučním listem, obory H – střední vzdělání s výučním listem, obory L0 a M – střední vzdělání s maturitní zkouškou, konzervatoře a nástavbové studium.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE

5.1 Výzkumný cíl

Hlavním cílem tohoto výzkumu je analyzovat kvalitu vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti ve vybraných středních školách v Olomouckém kraji. Mimo hlavní cíl lze vymezit další dílčí cíle, které budou v závěru práce verifikovány nebo falsifikovány.

Z hlavního výzkumného cíle vyplývají následující dílčí cíle.

- Zjistit, zda si studenti tvoří svůj vlastní finanční rozpočet a jestli mají přehled o rozpočtu rodinném.
- Zjistit, zda mají studenti ve svém věku zdroj příjmu.
- Zjistit, zda korona-virová pandemie nějakým způsobem ovlivnila zdroj příjmů studentů.
- Zjistit, jaký vztah mají studenti ke spoření, zda si ukládají své volné finanční prostředky.
- Zjistit, jak studenti vnímají finanční svobodu.
- Zjistit, zda se studenti přiklání k tomu, aby se finanční gramotnost vyučovala jako samostatný předmět.

5.2 Výzkumný problém

V souladu s hlavním cílem výzkumu, jsem stanovil následující výzkumný problém, a to: **jaká je kvalita vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti ve vybraných středních školách v Olomouckém kraji?**

5.3 Výzkumná metodologie

Jak jsem již zmínil v cílech a metodách této práce, při realizaci kvalitativně orientovaného výzkumu k této bakalářské práci byla empirickými metodami při sběru dat aplikována dotazníková metoda. Tato metoda se skládá se z řady položek, jejichž cílem je získat mínění a informace z respondentů. Dotazníkové šetření má velkou řadu výhod, například je možný sběr dat od velkého množství respondentů. Pro mě osobně byla velkou výhodou především osobní zkušenost s vyplněním více jak desítek dotazníků, které jsem obdržel od kolegů studentů k jejich diplomovým/bakalářským pracím. Díky této skutečnosti jsem se poučil

z jejich chyb a dotazník jsem strukturoval tak, jak bych si přál, aby mi jako respondentovi byl zaslán.

5.4 Sestavení dotazníku

Dotazník použitý v této práci jsem samostatně vypracoval s využitím teoretických informací získaných z odborné literatury. Dotazník byl elektronicky distribuován prostřednictvím elektronického odkazu na 5 středních škol v Olomouckém kraji – Gymnázium Šternberk, Gymnázium Olomouc – Hejčín, Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E.PÖTTINGA (Olomouc), Střední škola polygrafická (Olomouc) a Sigmundova střední škola strojírenská (Lutín). Bylo osloveno 261 respondentům, kteří byli požádáni o vyplnění anonymního dotazníku. Data byla získána během měsíce květen 2021. Zpět bylo odesláno celkem 141 dotazníků, což je 54,02 % návratnost. Dotazník rovněž obsahoval ujištění, že získané informace budou použity pouze pro akademické účely.

Dotazník byl sestaven z 20 položek, které byly rozděleny do 5 oblastí:

První oblast: položky (1-2), mají obecný charakter. Zjišťují pohlaví respondenta a jeho střední školu.

Druhá oblast: položky (3-7), se zaměřují na porozumění ekonomickým pojmům. Všechny tyto pojmy vychází z kapitoly č. 2 této bakalářské práce. Je zde jedna otázka s otevřenou odpovědí (otázka č. 3) a 3 otázky (otázky č. 4-7) s jednou správnou odpovědí. Otevřená odpověď u otázky č. 2 slouží především k zamyšlení respondentů a aktivnímu zapojení do vyplňování dotazníku.

Třetí oblast: položky (8 a 9) obsahují dva krátké příklady z finanční matematiky. V této části dotazníku mají respondenti na výběr pouze jednu správnou odpověď. Obsahem obou příkladů z finanční matematiky je úročení.

Čtvrtá oblast: položky (10 a 11) posuzují přehled o bankovních produktech a službách. Respondenti mají na výběr jednu nebo více správných odpovědí.

Pátá oblast: položky (12-20) zjišťují postoje a mínění respondentů o sestavování rozpočtu, spoření, postoji k finančním prostředkům, finančnímu vzdělávání a důležitosti této problematiky.

Tabulka 5 Struktura dotazníku (vlastní zpracování)

Typ otázky	Položka č.
Uzavřená otázka	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20
Otevřená otázka	3, 17

5.5 Přehled výzkumného souboru

Počet studentů, kteří byli skutečně přítomni sběru dat, ovlivňuje distanční výuka a samozřejmě jejich ochota spolupracovat. Z výzkumu byly vyřazeny neúplné dotazníky či dotazníky s vulgarismy. Pro samotné zpracování dotazníků je tedy směrodatný objem zkoumaného vzorku (viz následující tabulka).

Tabulka 6 Přehled zkoumaného vzorku (vlastní zpracování)

Název střední školy	Účast/vráceno dotazníků	Vyřazeno	Zkoumaný vzorek ²
Gymnázium Olomouc-Hejčín	32	1	11+20
Gymnázium Šternberk	29	0	13+16
Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín	27	2	25+0
Střední škola polygrafická, Olomouc	28	0	7+21
SZs a VOSz Olomouc	25	0	2+23
Celkem	141	3	58+80=138

² V hodnotách zkoumaného vzorku je na prvním místě počet mužských respondentů a na místě druhém počet ženských respondentů.

6 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Dotazník skládající se z otázek orientovaných na kvalitu vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti na středních odborných školách a víceletých gymnáziích je rozvrhnutý do pěti hlavních částí. Pro zodpovězení výzkumného problému byla použita analýza jednotlivých dat, následně jejich komparace a metodou syntézy byly formulovány závěry. Předložený dotazník byl anonymní. Před jeho vyplněním byl respondentům objasněn účel průzkumu a podány instrukce k vyplnění. Otázky byly zvoleny a položeny jasně a srozumitelně. Výsledné hodnoty výzkumu jsou zpracovány v procentech a znázorněny ve sloupcových grafech. Jednotlivé odpovědi jsou seřazeny a vyhodnoceny dle umístění v dotazníku. Vzor dotazníku je součástí přílohy.

6.1 První oblast-profil respondentů

6.1.1 Otázka č. 1,2

Střední škola a pohlaví respondentů:

Tabulka 7 Rozložení respondentů dle střední školy a pohlaví (vlastní zpracování)

Název střední školy	Počet respondentů
Gymnázium Olomouc-Hejčín	11+20
Gymnázium Šternberk	13+16
Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín	25+0
Střední škola polygrafická, Olomouc	7+21
SZs a VOSz Olomouc	2+23
Celkem	58+80

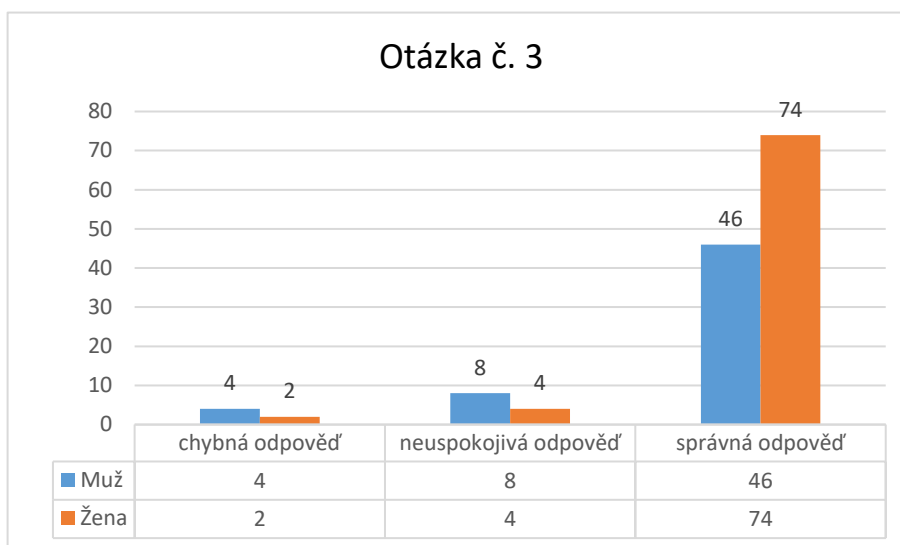
Šetření se zúčastnilo 5 středních škol Olomouckého kraje s celkovým počtem 138 studentů maturitních ročníků, z toho bylo 58 chlapců a 80 dívek.

6.2 Druhá oblast-porozumění ekonomickým pojmům

6.2.1 Otázka č. 3

Co je to úrok?

Jednalo se o otevřenou otázku, která s sebou přináší často nepřesné, avšak smyslné odpovědi, proto budou rozlišeny odpovědi správné, chybné a neuspokojivé. Cílem této otázky bylo zhodnotit, zda jedinec má představu, že pokud čerpá úvěr, tak při jeho splácení není předmětem plateb pouze jistina, ale také úrok, který významně mění výsledné celkové náklady spojené s úvěrem. Pokud student prokázal, že chápe tuto podstatu, tj. že úrok navyšuje splátky úvěru, respektive navyšuje zůstatek vkladu, byla i tato odpověď považována za správnou.

Graf 1 Vyhodnocení otázky č. 3 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Srovnání úspěšnosti u otázky č. 3 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – průzkumu se účastnilo 31 studentů (20 dívek a 11 chlapců) maturitních ročníků tohoto gymnázia. Správně odpovědělo 30 gymnazistů (10 chlapců a 20 dívek), tj. 96,7 % z celkového počtu. Neuspokojivá odpověď byla uvedena pouze jedním chlapcem a chybná odpověď zde nebyla.

Gymnázium Šternberk – účast 29 studentů maturitních ročníku. Správně odpovědělo 27 studentů (11 chlapců a 16 dívek), neuspokojivě 2 chlapci a přímo chybně neodpověděl nikdo. Bylo zde 93,1 % správných odpovědí.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – zastoupeno 25 studenty maturitního ročníku (pouze chlapci). Správných odpovědí bylo 16, což tvoří 64 % z celku. Neuspokojivé odpovědi byly 4 a odpovědi chybných bylo 5.

Střední škola polygrafická, Olomouc – dotazník předložen 28 studentům maturitního ročníků. Z nichž u třetí otázky správnou odpověď uvedlo 25 studentů (7 chlapců a 18 dívek), neuspokojivou 3 dívky a chybně neodpověděl nikdo z dotázaných. Celkem bylo úspěšných 82,3 % studentů.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – zúčastnilo se 25 studentů maturitního ročníku. Správně odpovědělo 22 z nich (2 chlapci a 20 dívek), neuspokojivě 1 dívka a chybně 2 dívky. Úspěšnost u této otázky byla 88 %.

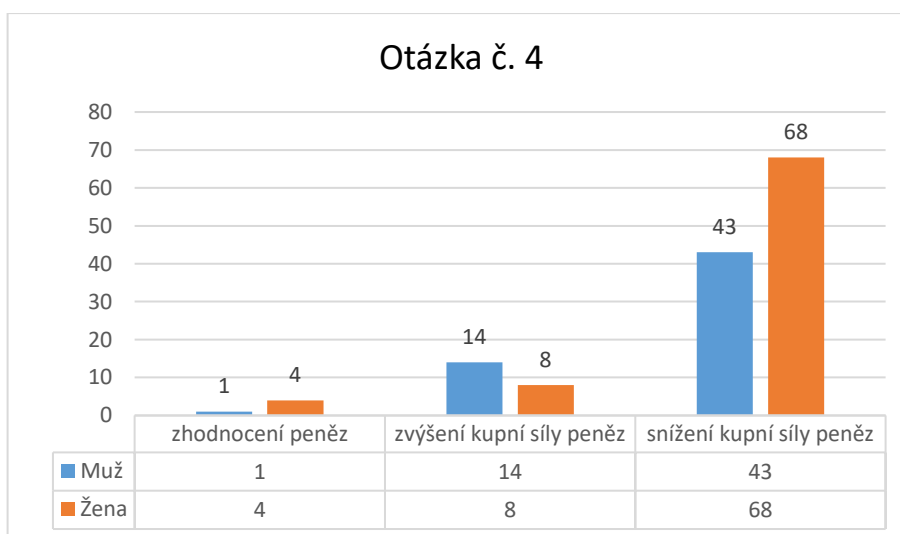
6.2.2 Otázka č. 4

Inflace je:

- zhodnocení peněz
- zvýšení kupní síly peněz
- snížení kupní síly peněz

Dle Standardů finanční gramotnosti by žáci měli umět vysvětlit vliv inflace na hodnotu peněz již z učiva na základní škole. Na střední škole by potom měli umět popsat podstatu inflace a její vliv na příjmy obyvatel, vklady a úvěry a uvést, jak se dopadům inflace bránit. Znalost pojmu inflace navazuje na cenovou gramotnost, která je popisována v podkapitole 1.3.2.

Správná odpověď je ad c) snížení kupní síly peněz. Tuto variantu zvolilo 111 respondentů, z toho bylo 43 mužů a 68 dívek. Celkově byla u této otázky 80,4 % úspěšnost.

Graf 2 Vyhodnocení otázky č. 4 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Srovnání úspěšnosti u otázky č. 4 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – z celkových 31 respondentů odpovědělo 28 správně (9 chlapců a 19 dívek), tj. 90,3 % úspěšnost.

Gymnázium Šternberk – správně odpovědělo 25 gymnazistů (11 chlapců a 14 dívek). Úspěšnost zde byla 86,2 % z 29 dotázaných studentů.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – 15 správných odpovědí (pouze chlapci). Pouze 60 % studentů střední školy strojírenské uspělo.

Střední škola polygrafická, Olomouc – správná odpověď byla zvolena 23krát (6 chlapců a 17 dívek) a to je 82,1 % úspěšnost z celkových 28 studentů.

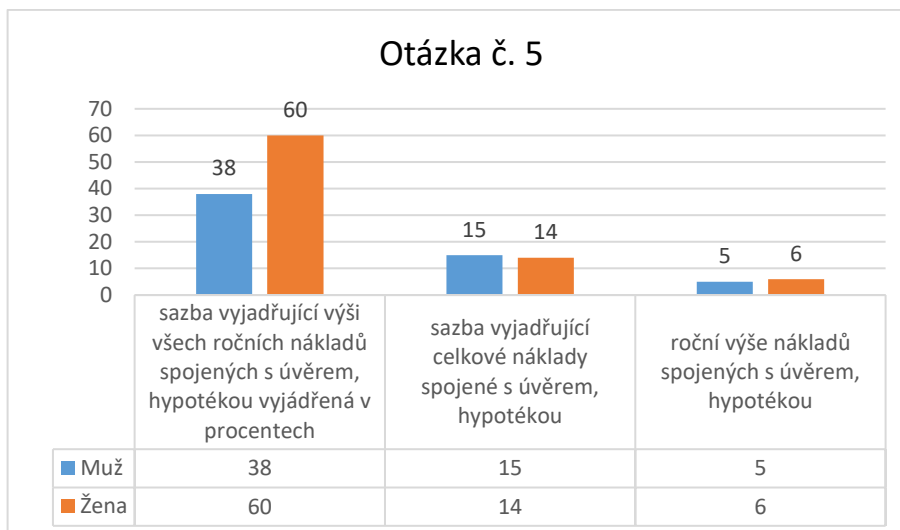
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – 20 správných odpovědí (2 chlapci a 18 dívky). Z 25 studentů zvolilo správnou odpověď 80 %.

6.2.3 Otázka č. 5**Zkratka RPSN představuje:**

- a. sazba vyjadřující výši všech ročních nákladů spojených s úvěrem, hypotékou vyjádřená v procentech
- b. sazba vyjadřující celkové náklady spojené s úvěrem, hypotékou
- c. roční výše nákladů spojených s úvěrem, hypotékou

Celým názvem „roční procentní sazba nákladů“. Jak jsem již zmínil v podkapitole 2.3.1, Syrový a Tyl (2020, s. 804) popisují RPSN jako podíl z dlužné částky. Zahrnuje také všechny splátky, správu úvěru i se všemi doprovodnými poplatky. Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů definuje RPSN jako „celkové náklady spotřebitelského úvěru pro spotřebitele, vyjádřené jako roční procentní podíl z celkové výše spotřebitelského úvěru.“

Z uvedené definice vyplývá, že správnou odpovědí byla možnost ad a) sazba vyjadřující výši všech ročních nákladů spojených s úvěrem, hypotékou vyjádřená v procentech. Ke stejnému závěru došlo 98 respondentů (38 chlapců a 60 dívek), tj. 71,01 % z celkových 138 respondentů.

Graf 3 Vyhodnocení otázky č. 5 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Srovnání úspěšnosti u otázky č. 5 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – z celkových 31 respondentů odpovědělo 29 správně (10 chlapců a 19 dívek), tj. 93,5 % úspěšnost.

Gymnázium Šternberk – správně odpovědělo 22 gymnazistů (10 chlapců a 12 dívek). Úspěšnost zde byla 76,9 % z 29 dotázaných studentů.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – zde byla nejnižší úspěšnost tj. 52 %. Pouze 13 chlapců odpovědělo správně.

Střední škola polygrafická, Olomouc – 17 správných odpovědí (5 chlapců a 12 dívek) a to je 60,7 % úspěšnost.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – zde bylo 17 správných responzí (jen dívky). Úspěšnost tvořila 68 %.

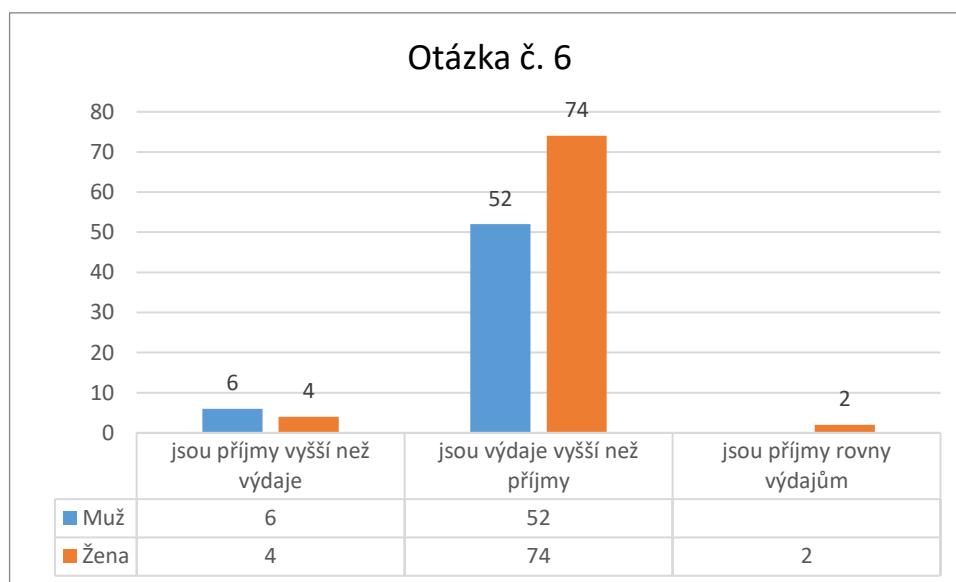
6.2.4 Otázka č. 6

Schodkový rozpočet nastává když:

- a. jsou příjmy vyšší než výdaje
- b. jsou výdaje vyšší než příjmy
- c. jsou příjmy rovny výdajům

Jedná se o pojem, s kterým se setkáváme denně v televizních správách, na internetu nebo v tištěných listech. Nejběžněji bývá spojován se státním rozpočtem, na kterém se dá tento pojem jednoduše vysvětlit. Schodkem v rozpočtu se rozumí nedostatek příjmů státního rozpočtu pro pokrytí jeho výdajů. Schodek rozpočtu lze odstranit ať již zvýšením příjmů (například daní) nebo snížením výdajů. (Tuček, 2016)

Z definice tedy vyplývá, že správně byla odpověď ad b) jsou výdaje vyšší než příjmy. Správnou odpověď uvedlo 126 respondentů (52 chlapců a 74 dívek), což je 91,3 % ze zkoumaného celku.

Graf 4 Vyhodnocení otázky č. 6 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Srovnání úspěšnosti u otázky č. 6 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – zde byla 100 % úspěšnost.

Gymnázium Šternberk – správně odpovědělo 27 gymnazistů (11 chlapců a 16 dívek). Úspěšnost byla 93,1 % z 29 dotázaných studentů.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – zde bylo 92 % správných responzí. Správně odpovědělo 23 chlapců.

Střední škola polygrafická, Olomouc – 25 správných odpovědí (6 chlapců a 19 dívek). 89,3 % správných odpovědí z celkových 28 respondentů.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – zde bylo 20 správných responzí (1 chlapec a 19 dívek). Správně odpovědělo 80 % respondentů, což tvoří nejmenší úspěšnost ze srovnávaných škol.

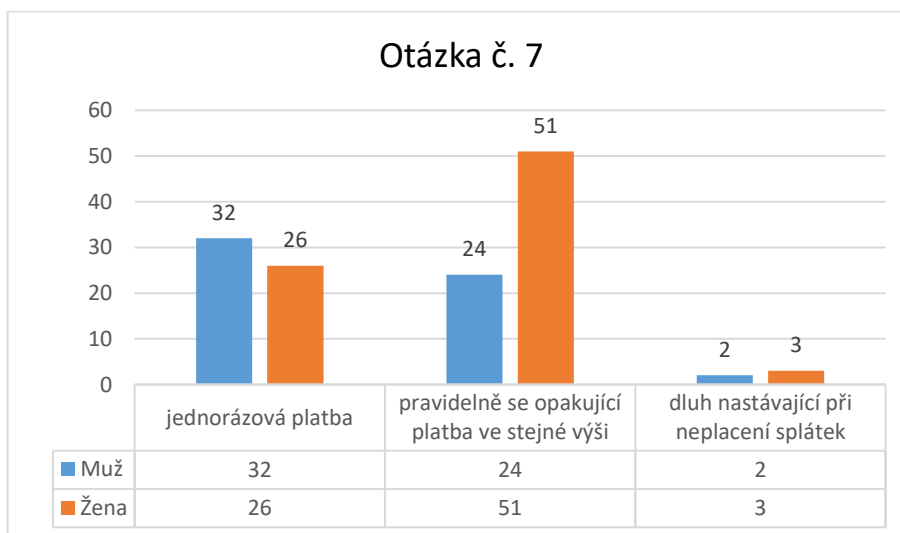
6.2.5 Otázka č. 7

Co je to anuita?

- jednorázová platba
- pravidelně se opakující platba ve stejné výši
- dluh nastávající při neplacení splátek

Podle bankovního slovníku je z hlediska praxe anuita opakující se splátka úvěru, která v sobě zahrnuje jak splátku jistiny, tak úvěrových úroků. U spotřebitelských úvěrů jsou anuitní splátky stejné po celou dobu trvání úvěru, u hypoték je anuita předem smluvně určena po dobu fixace úrokové sazby. Nejběžněji bývá fixační období po dobu pěti let.

Správnou odpovědí u této otázky byla odpověď ad b) pravidelně se opakující platba ve stejné výši. Tuto odpověď zvolilo 75 respondentů (24 chlapců a 51 dívek), tj. 54,3 % úspěšnost. Tato otázka vyšla společně s otázkou č. 11 jako nejméně úspěšná z celého dotazníkového šetření.

Graf 5 Vyhodnocení otázky č. 7 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Srovnání úspěšnosti u otázky č. 7 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – 25 respondentů (7 chlapců a 18 dívek) zvolilo správnou odpověď. Úspěšnost byla 80,6 %.

Gymnázium Šternberk – správně odpovědělo 14 gymnazistů (4 chlapci a 10 dívek). Z 29 respondentů odpovědělo 48,3 % správně.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – nejnižší úspěšnost byla na této střední škole, kde z 25 respondentů odpovědělo pouze 9 chlapců správně. V procentuální hodnotách to činí 36 % ze zkoumaného celku.

Střední škola polygrafická, Olomouc – zde bylo 14 správných responzí (2 chlapci a 14 dívek). Celková úspěšnost u této otázky byla přesně 50 %.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – správnou odpověď zvolilo 13 studentů (2 chlapci a 11 dívek), tj. rovno 52 % z celkových 25 dotázaných.

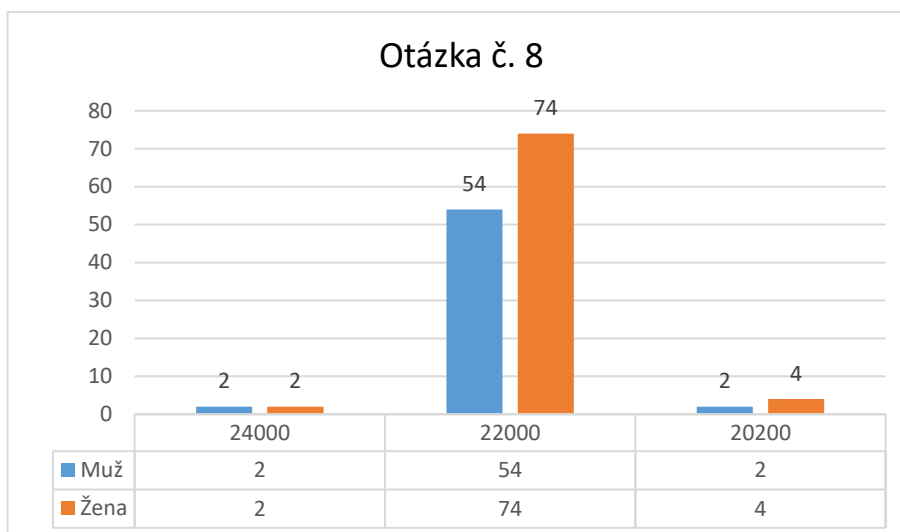
6.3 Třetí oblast-finanční matematika v praxi

6.3.1 Otázka č. 8

„Pokud si dnes v bance uložíte 20 000 Kč na termínovaný vklad (na 1 rok), kolik peněz si po roce vyzvednete, pokud roční úroková míra je stanovena na 10 % a neuvažujeme inflaci?“

- a. 24 000 Kč
- b. 22 000 Kč
- c. 20 200 Kč

V tomto jednoduchém příkladu dle předpokladu uspěla drtivá většina respondentů. Správnou odpověď ad b) 22 000 Kč, kterou zvolilo 128 respondentů (54 chlapců a 74 dívek), tj. 92,8 % úspěšnost ze 138 dotázaných.

Graf 6 Vyhodnocení otázky č. 8 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Srovnání úspěšnosti u otázky č. 8 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – až na jednu dívku odpovědělo všech 31 respondentů správně. Celková úspěšnost činila 96,8 %.

Gymnázium Šternberk – 12 chlapců a 15 dívek odpovědělo správně z celkového počtu 29 respondentů, tj. 93,1 % správných odpovědí.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – 23 chlapců zvolilo správnou odpověď, tj. 92 % z celkových 25 dotázaných.

Střední škola polygrafická, Olomouc – zde bylo 25 správných responzí (7 chlapci a 18 dívek). Správně odpovědělo 86,2 % dotázaných.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – stejně jako u Sigmundovi střední školy, správnou odpověď zvolilo 92 % studentů (1 chlapec a 22 dívek).

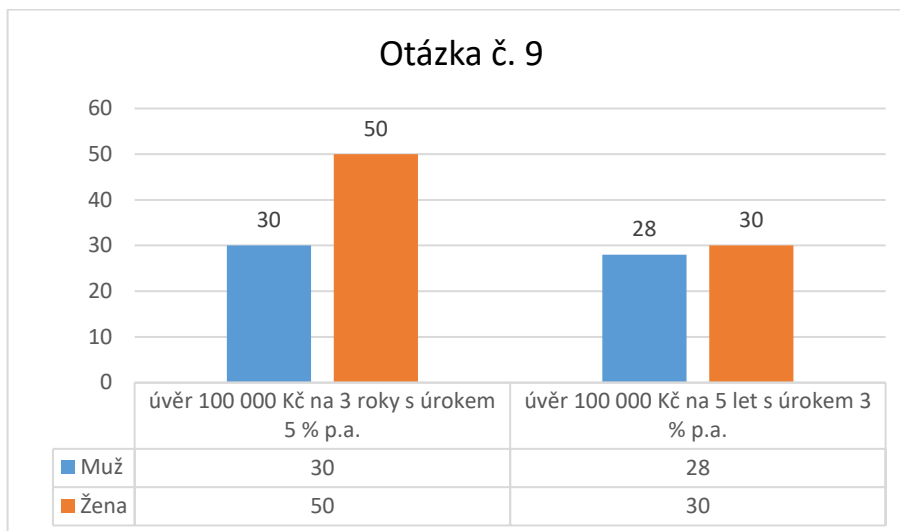
6.3.2 Otázka č. 9

Jaký úvěr je z hlediska nákladovosti výhodnější?

- a. úvěr 100 000 Kč na 3 roky s 5 % úrokem p.a.
- b. úvěr 100 000 Kč na 5 let s 5 % úrokem p.a.

Tato otázka je druhým a také posledním finančním příkladem, které toto dotazníkové šetření obsahovalo. Jedná se opět o velice jednoduchý příklad z praxe, kde byla bohužel druhá

nejnižší úspěšnost z celého dotazníkového šetření. Správně je odpověď ad a) úvěr 100 000 Kč na 3 roky s 5 % úrokem p.a. Tuto odpověď zvolilo 80 respondentů (30 chlapců a 50 dívek), což je 58 % z celku.

Graf 7 Vyhodnocení otázky č. 9 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Srovnání úspěšnosti u otázky č. 9 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – celkem 26 studentů (7 chlapců a 19 dívek) odpovědělo správně na tuto otázku. Úspěšnost je zde 83,9 %.

Gymnázium Šternberk – poněkud méně úspěšní byli studenti Šternberského gymnázia, kteří zvolil správnou odpověď 16krát (7 chlapců a 9 dívek). Procentuální úspěšnost byla 55,2 %.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – nejméně správných odpovědí měla Sigmundova střední škola, kde studenti odpověděli správně pouze 10krát, tj. 40 % úspěšnost z celkových 25 odpovědí.

Střední škola polygrafická, Olomouc – správných odpovědí nebylo ani zde mnoho. Dohromady odpovědělo správně 15 studentů (6 chlapců a 9 dívek) a to je 53,6 % správných odpovědí.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – 13 dívek z celkových 25 studentů odpovědělo správně. Opět se nacházíme na hranici poloviny, přesněji 52 % správných odpovědí.

6.4 Čtvrtá oblast-přehled o bankovních produktech a službách

6.4.1 Otázka č. 10

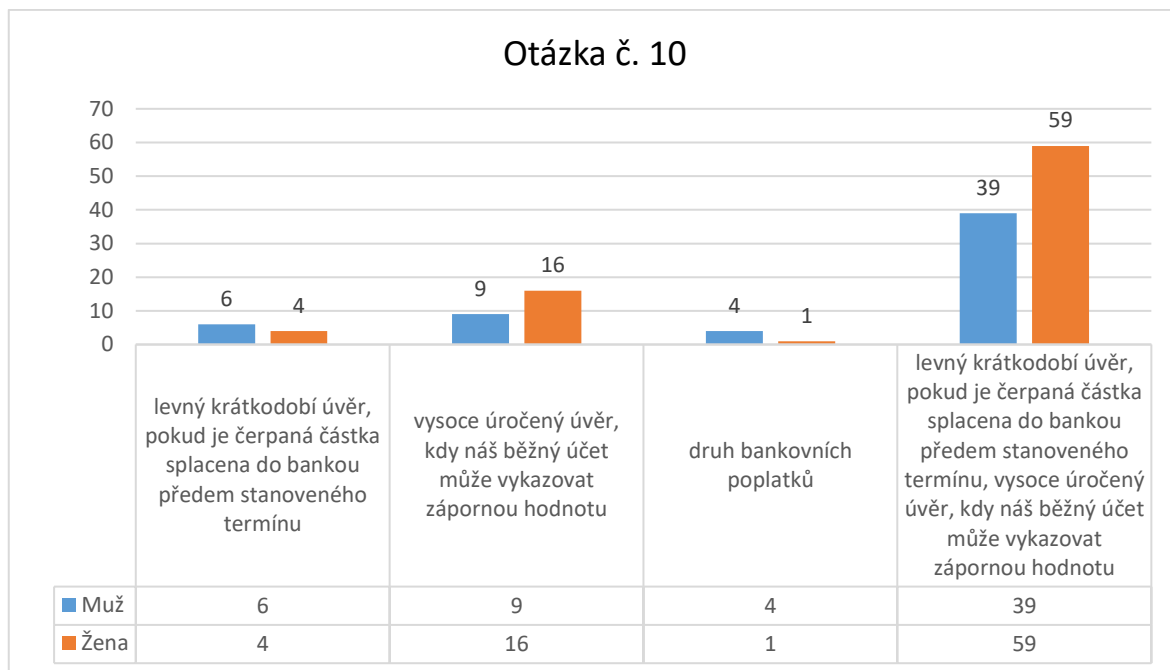
Co je to kontokorent?

- a. levný krátkodobí úvěr, pokud je čerpaná částka splacena do bankou předem stanoveného termínu
- b. vysoce úročený úvěr, kdy náš běžný účet může vykazovat zápornou hodnotu
- c. druh bankovních poplatků
- d. „Jiná“

Definici kontokorentního úvěru jsem objasnil již v podkapitole 2.4.1, kde zmiňuji, že se jedná o typ úvěru, kdy náš běžný účet může vykazovat zápornou hodnotu. Povolený debet bankou poskytnutý úvěrový rámec, který lze čerpat prostřednictvím běžného účtu zcela libovolně. (Radová a spol., 2013, s. 173).

Zřízení kontokorentu je u většiny bankovních institucí bezplatné. Při jeho čerpání se úročí od prvního dne. Úrokové sazby se pohybují od 13,50 do 23 % p.a. Za každý den, kdy máme záporný zůstatek, platíme úrok. (Kašparová, 2020)

Otázka č. 10 byla první otázkou v tomto dotazníkovém šetření, kde mohli respondenti vybrat více správných. Správně jsou odpovědi ad a), b). Jelikož šlo především o to zjistit, zda tomuto pojmu respondenti rozumí, uznal jsem i jednu správnou odpověď jako dobře zodpovězenou otázku. Obě správné odpovědi zvolilo 98 respondentů (39 chlapců a 59 dívek), což je 71 % z celkových 138. Jen jednu správnou odpověď zvolilo 35 respondentů (15 chlapců a 20 dívek), tj. 25,4 %. V otázce č. 10 bylo správně vyhodnoceno 96,4 % odpovědí, což je nejvyšší úspěšnost mezi testovými otázkami v tomto dotazníkovém šetření.

Graf 8 Vyhodnocení otázky č. 10 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Srovnání úspěšnosti u otázky č. 10 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – gymnazisti měli 100 % úspěšnost, 31 jich odpovědělo správně.

Gymnázium Šternberk – 96,6 % studentů zvolilo správnou odpověď a pouze jeden chlapec zvolil odpověď špatnou.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – 3 chlapci odpověděli špatně a zbylých 22 chlapců odpovědělo správně, což činí 88 % úspěšnost.

Střední škola polygrafická, Olomouc – pouze jedna dívka zvolila špatnou odpověď. Zbylých 27 studentů odpovědělo správně. V procentuálním vyjádření měla tato střední škola 96,4 % úspěšnost.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – všech 25 studentů odpovědělo správně. Stejně jako u Olomouckého gymnázia je zde 100 % úspěšnost.

6.4.2 Otázka č. 11

Vyber správné tvrzení týkající se bankovních produktů kreditní a debetní karty:

- a. debetní karta se váže k běžnému bankovnímu účtu majitele

- b. kreditní kartou čerpáme úvěr, který nám banka poskytla
- c. debetní kartou můžete čerpat prostředky až do výše svého zůstatku na účtu (či do výše kontokorentu)
- d. nic z uvedeného
- e. úroky úvěru na kreditní kartě jsou v průměru 5 % až 10%

Definice platebních karet byla vysvětlena v podkapitole 2.5. Znalost těchto bankovních produktů je důležitou součástí života každého z nás. V dnešní době mohou již osmileté děti vlastnit kartu od svého bankovního účtu, kterou jim mohou zřídit jejich rodiče. Nejedná se však o plnohodnotný účet. Na této kartě jsou kvůli nízkému věku držitele povoleny jen výběry. Každopádně se s těmito pojmy či produkty můžeme setkat již ve velice útlém věku, kdy financím ani zdaleka nemusíme rozumět. (Rutteová, 2020)

Otázka č. 11 byla poslední testovou otázkou tohoto dotazníkového šetření. Opět se jednalo o otázku s více správnými odpověďmi: ad a), b) a c). V této otázce jsem jako správnou odpověď vyhodnotil zodpovězení všech správných odpovědí. Z hlediska důležitosti těchto bankovních produktů jsem se nespokojil neúplným zodpovězením této otázky, což se také odrazilo na úspěšnosti. Všechny tři správné odpovědi zvolilo 75 respondentů (28 chlapců a 47 dívek), tj. 54,3 % úspěšnost. Jelikož zde mohlo být několik desítek variací odpovědí, tak tato otázka nebude znázorněna graficky pomocí grafu.

Srovnání úspěšnosti u otázky č. 11 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – 24 studentů (8 chlapců a 16 dívek) zvolilo všechny tři správné odpovědi. Úspěšnost zde byla 77,4 %.

Gymnázium Šternberk – 68,9 % studentů (9 chlapců a 11 dívek) zvolilo správnou odpověď.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – zde byla úspěšnost nejnižší. Pouze 6 chlapců zvolilo všechny tři správné odpovědi. Úspěšnost byla 24 %.

Střední škola polygrafická, Olomouc – ani zde nebyla úspěšnost vysoká. 42,85 % respondentů (4 chlapci a 8 dívek) zvolilo všechny tři správné odpovědi.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – 1 chlapec a 12 dívek zvolilo všechny tři správné odpovědi, což je 52 % úspěšnost.

6.5 Pátá oblast-postoje a mínění respondentů

Jak jsem již zmínil v této práci, pátá a také poslední oblast tohoto dotazníkového šetření zjišťuje postoje a mínění respondentů o sestavování rozpočtu, spoření, k finančním prostředkům, finančnímu vzdělávání a důležitosti této problematiky.

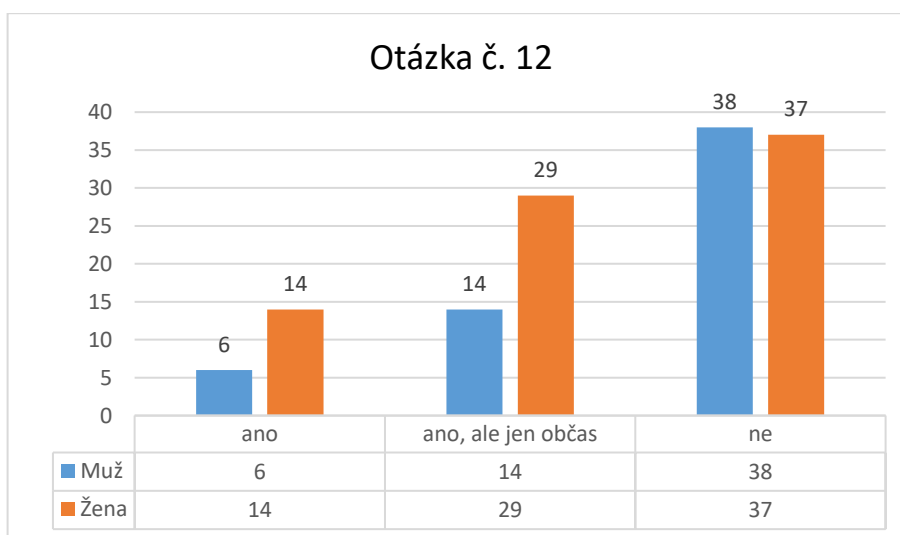
V této oblasti dotazníkového šetření neexistuje správná ani špatná odpověď.

6.5.1 Otázka č. 12

Tvoříš si svůj vlastní rozpočet?

- a. ano
- b. ano, ale jen občas
- c. ne

První otázkou této oblasti jsem zjišťoval, zda si respondenti tvoří svůj vlastní finanční rozpočet. Tato otázka byla do výzkumu zařazena v návaznosti na podkapitulu 1.3.3, ve které jsem se zabýval rozpočtovou gramotností jako jednou ze základních složek finanční gramotnosti. Výsledky tohoto šetření znázorňuje následující graf.

Graf 9 Vyhodnocení otázky č. 12 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Z výše uvedeného grafu lze jasně vidět, že si celkově 75 respondentů (38 chlapců a 37 dívek) svůj vlastní finanční rozpočet netvoří. Jde tedy přesně o 54,35 % všech dotázaných.

Srovnání odpovědí u otázky č. 12 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – z 31 studentů si rozpočet tvoří pouze 14 dotázaných (4 chlapci a 10 dívek), tj. 45,14 % respondentů.

Gymnázium Šternberk – 16 gymnazistů (5 chlapců a 11 dívek) si tvoří svůj vlastní finanční rozpočet, tj. 56,17 % ze všech 29 dotázaných.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – zde si tvoří svůj vlastní rozpočet nejméně respondentů. Z celkových 25 chlapců si jej tvoří pouze 6, což je přesně 24 %.

Střední škola polygrafická, Olomouc – z 28 studentů (4 chlapci a 10 dívek) si přesně polovina tvoří svůj rozpočet.

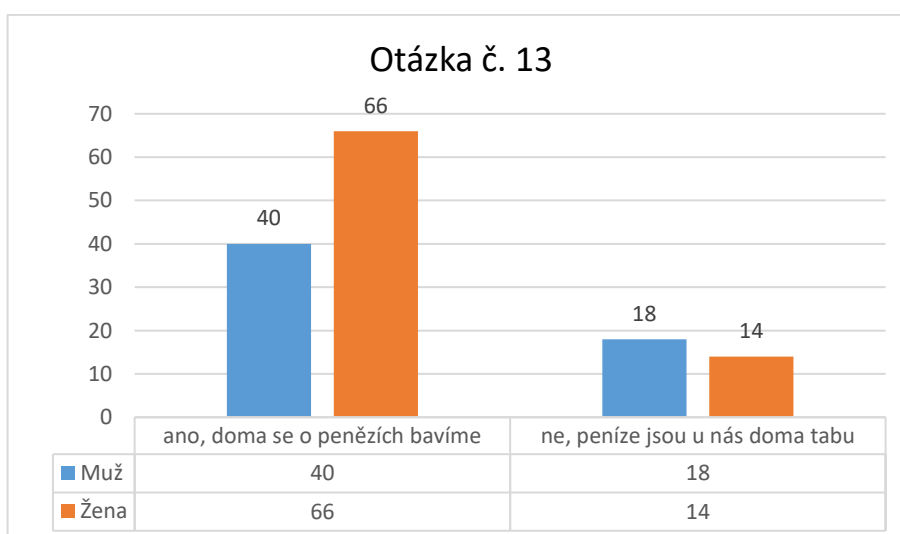
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – 52 % respondentů si tvoří rozpočet, z toho je 1 chlapec a 12 dívek.

6.5.2 Otázka č. 13

Znáš váš rodinný rozpočet?

- ano, doma se o penězích bavíme
- ne, peníze jsou u nás doma tabu

Tato otázka byla otázkou osobnější. Cílem bylo zjistit, zda respondenti ví, s jakými příjmy a výdaji pracují členové jejich domácnosti. Dobře sestavený finanční rozpočet nás může nejen ochránit před nečekaným výpadkem příjmu, ale také nám může pomoci ušetřit peníze, které následně můžeme využít jako finanční rezervu nebo třeba investici.

Graf 10 Vyhodnocení otázky č. 13 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Ze sloupcového grafu č. 10 je zřejmé, že má většina respondentů přehled o rodinném rozpočtu, což je velice dobře. Ze 138 dotázaných zná rodinný rozpočet 106 respondentů (40 chlapců a 66 dívek), tj. 76,81 % ze zkoumaného celku.

Srovnání odpovědí u otázky č. 13 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – celkově 28 studentů (10 chlapců a 18 dívek) zná rodinný rozpočet. Přesně je to 90,32 % dotázaných.

Gymnázium Šternberk – 75,96 % dotázaných (9 chlapců a 13 dívek) má přehled o rodinném rozpočtu.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – z celkových 25 respondentů zde zná rodinný rozpočet 14 chlapců, tj. přesně 56 % dotázaných.

Střední škola polygrafická, Olomouc – z 28 studentů má přehled o rodinném rozpočtu (5 chlapců a 18 dívek), což činí 82,14 % ze zkoumaného celku.

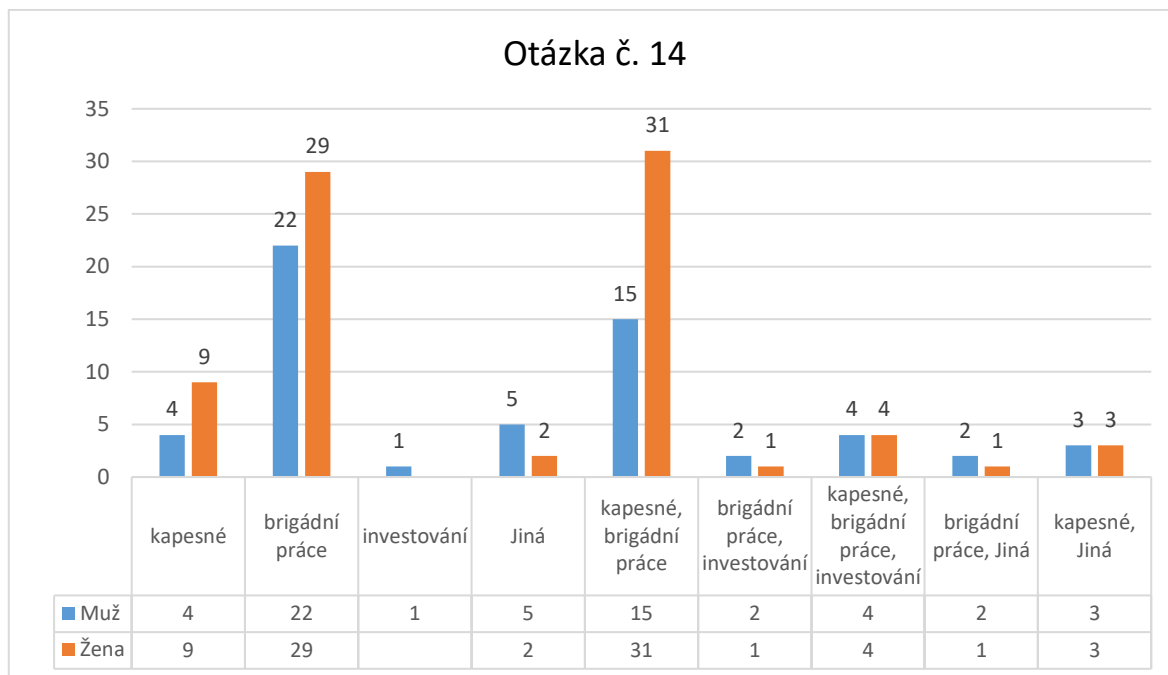
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – přesně 76 % respondentů (2 chlapci a 17 dívek) má přehled o rodinném rozpočtu.

6.5.3 Otázka č. 14

Jaký druh příjmu tvoří tvé finanční prostředky?

- a. kapesné
- b. brigádní práce
- c. investování
- d. „Jiná“

Otázka č. 14 se zaměřuje především na finanční příjmy respondentů. V této otázce mohli respondenti vybrat jednu odpověď, více odpovědí nebo zvolit svojí vlastní odpověď.

Graf 11 Vyhodnocení otázky č. 14 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Z celkových 138 respondentů jsou pouze 4 respondenti bez jakéhokoliv příjmu. Odpověď „nemám příjem“ se tedy vyskytla 4krát z celkových 15 odpovědí v kategorii „Jiná“. Dále jsme se v této kategorii nejčastěji setkali například s odpověďmi „podnikám“ nebo „renta“. Ze zkoumaného celku má tedy 97,1 % studentů nějaký finanční příjem. V této analýze nebylo cílem zjistit, o jaký druh příjmu se jedná, ale zda mají studenti k dispozici nějaký finanční příjem, s kterým mohou pracovat.

Srovnání odpovědí u otázky č. 14 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín, Gymnázium Šternberk, Střední škola polygrafická (Olomouc), Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – všechny tyto střední školy se mohou pyšnit stejným výsledkem. Pouze jeden student na každé z těchto škol nemá k dispozici finanční příjem.

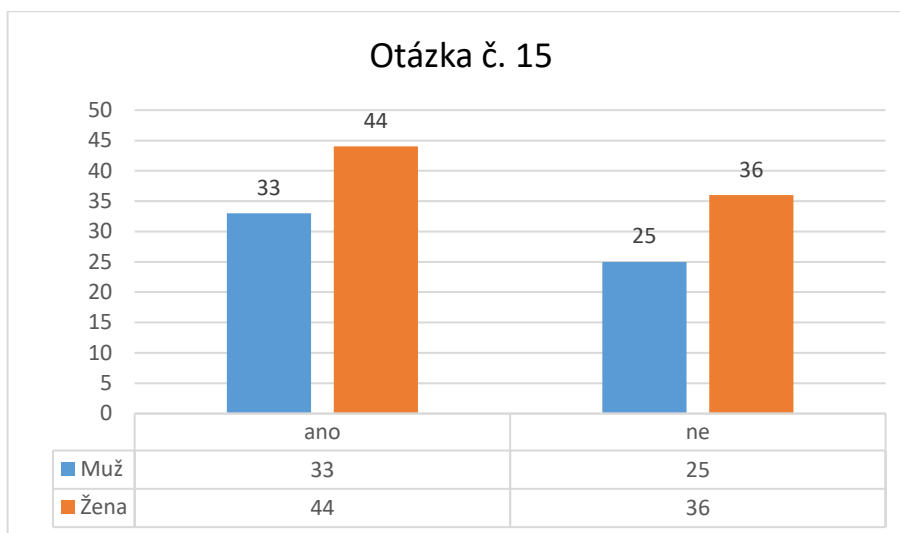
Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – všech 25 studentů má finanční příjem.

6.5.4 Otázka č. 15

Ovlivnila pandemie tvé příjmy?

- a. ano
- b. ne

Vlivem korona-virové pandemie přišlo o příjem nejen mnoho podnikatelů, zaměstnanců ale také studentů. Tato otázka zjišťovala, zda byli respondenti ovlivněni vládními opatřeními týkající se korona-virové situace. Otázka č. 15 se netýkala pouze pracujících studentů, ale také studentů, jejichž příjem tvoří kapesné. Rodiče jsou v tomto případě nositelé peněz a jestli došlo k poklesu jejich příjmů, mohlo to mít negativní vliv právě na kapesné jejich dětí.

Graf 12 Vyhodnocení otázky č. 15 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Z grafu č. 12 je zřejmé, že více jako polovině studentům ovlivnila korona-virová pandemie výši jejich příjmů. Celkově ovlivnila pandemie příjmy 77 respondentům (33 chlapců a 44 dívek), což je 55,79 % z celkových 138 dotázaných.

Srovnání odpovědí u otázky č. 15 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – z celkových 31 gymnazistů bylo korona-virovou pandemií ovlivněno 19 studentů (6 chlapců a 13 dívek). Jde o 61,29 %, což je více jako polovina studentů.

Gymnázium Šternberk – podobně jako u Olomouckého gymnázia, i zde byla ovlivněna více jako polovina studentů. V procentuálním vyjádření se jedná o 62,06 % (8 chlapců a 10 dívek).

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – 14 chlapcům ovlivnila pandemie jejich příjem. Jedná se o 56 % respondentů.

Střední škola polygrafická, Olomouc – z 28 studentů bylo pandemií ovlivněno přesně 50 % (5 chlapců a 9 dívek).

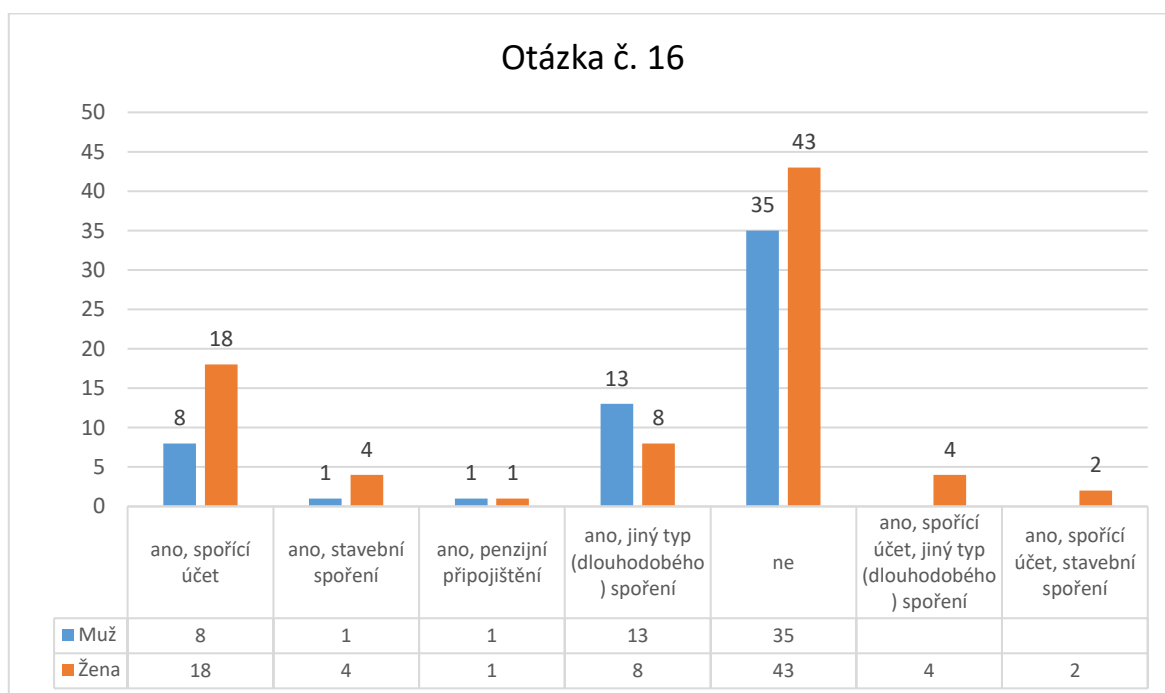
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – nejméně příjmů bylo ovlivněno na této střední škole. Přesně 48 % respondentů (12 dívek) zaznamenalo určité výkyvy v příjmech díky korona-virové pandemii.

6.5.5 Otázka č. 16

Odložila/a sis za poslední rok nějaké vlastní finance jako rezervu do budoucna?

- ano, odložil/a jsem si peníze na spořicí účet
- ano, odložil/a jsem si peníze na stavební spoření
- ano, odložil/a jsem si peníze na penzijní připojištění
- ano, odložil/a jsem si peníze na jiný typ (dlouhodobého) spoření
- ne

Tato otázka se opírala především o podkapitolu 1.5, která se zabývala finančním plánováním. Cílem bylo zjistit, zda respondenti v jejich věku již uvažují nad spořením a jaké spořicí prostředky využívají. Na otázku č. 16 mohli respondenti opět odpovědět jednou nebo více odpověďmi.

Graf 13 Vyhodnocení otázky č. 16 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Z tohoto grafu lze vyčíst, že si 78 respondentů (35 chlapců a 43 dívek) za poslední rok uložilo žádné finanční prostředky jako rezervu do budoucna. Z celkových 138 dotázaných je to přesně 56,52 % respondentů. Jak je již zmíněno v otázce č. 15, jednou z možných příčin by mohla být právě korona-virová pandemie, která 55,79 % respondentům ovlivnila výši jejich příjmů. Je velice složité si odkládat peníze, které člověk zkrátka nemá. Naopak nejčastěji používaným spořicí produktem byl spořicí účet (21,73 %) a jiný typ dlouhodobého spoření (18,11 %).

Srovnání odpovědí u otázky č. 16 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – 16 respondentů (4 chlapci a 12 dívek) si za poslední rok odložili část svých finančních prostředků na nějaký druh spořicího produktu. Z celkových 31 respondentů to je 51,61 %.

Gymnázium Šternberk – ve srovnání s Olomouckým gymnáziem, si méně jak polovina respondentů uspořila část svých finančních prostředků za poslední rok. Z 29 dotázaných si 41,37 % studentů (6 chlapců a 6 dívek) uspořilo za poslední rok peníze.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – na této střední škole využilo spoření nejméně studentů ze všech dotázaných škol. Z 25 respondentů si část svých finančních prostředků odložilo pouhých 36 % (9 chlapců).

Střední škola polygrafická, Olomouc – z 28 studentů využilo za poslední rok spořicích produktů 13 studentů (4 chlapci a 9 dívek), tj. 46,42 % z dotázaných.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – ani zde nebylo mnoho studentů, kteří si za poslední rok uspořili nějaké peníze. Z celkových 25 dotázaných využilo spořicí produkty 40 % studentů (10 dívek).

6.5.6 Otázka č. 17

Co pro tebe znamená finanční svoboda?

Otázka č. 17 byla duhou a poslední otevřenou otázkou v tomto dotazníkovém šetření. Respondenti se měli zamyslet a krátce odpovědět na tuto otázku. Finanční svoboda nemá jednu správnou definici. Každý jedinec ji vnímá odlišně. Robert Toru Kiyosaki, americký podnikatel a spisovatel, tvrdí, že nezáleží na tom, kolik peněz vyděláváme. Abychom se skutečně osvobodili, musíme především změnit nastavení své mysli.

Odpovědi na tuto otázku byly podobné. Většina respondentů vnímá finanční svobodu jako osvobození se od všech finančních závazků do konce života. Dále také respondenti zmiňují, že je finanční svoboda založena převážně na velké finanční rezervě nebo doživotním pasivním příjmu. Mnoho studentů je toho názoru, že je finančně svobodný jedinec kompletně oproštěn od povinnosti práce, což je velice zajímavý pohled na tuto otázku. Otázku č. 17 nebudu v této práci graficky vyhodnocovat, avšak odpovědi respondentů budou zmíněny v příloze. Cílem této otázky nebylo porovnání názorů respondentů mezi jednotlivými středními školami či pohlavím. Šlo především a jakýsi náhled do myšlení mladých lidí, kteří právě vstupují do dospělého světa.

Toto téma bych uzavřel citátem od Roberta Toru Kiyosaki: „Nejdůležitější věc, kterou byste si měli o penězích pamatovat, je, že peníze nejsou cíl. Jde o to, co vám peníze umožňují a kým vám umožňují být. Peníze jsou nástrojem, který vám umožní dosáhnout věcí, které vás dělají šťastné. To je svoboda.“³ (goodreads.com, © 2021)

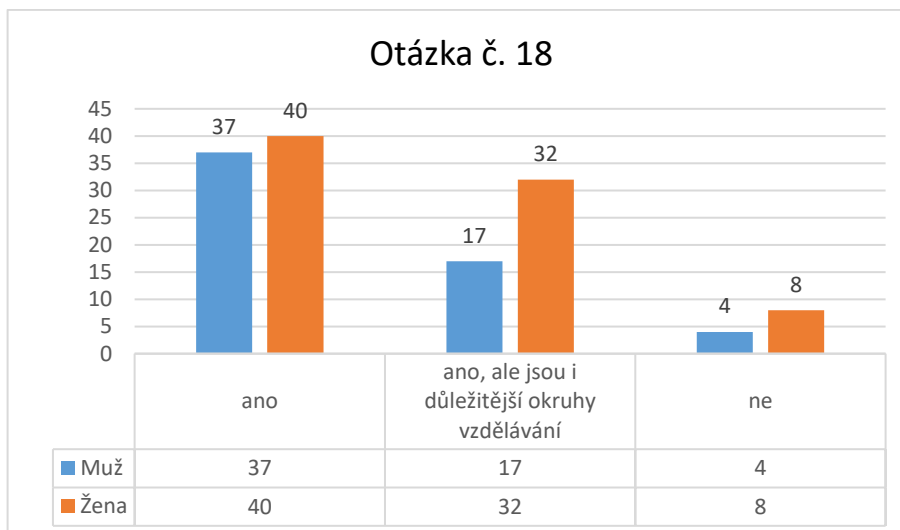
6.5.7 Otázka č. 18

Myslíš si, že je finanční vzdělávání důležitou součástí výuky?

- a. ano
- b. ano, ale jsou i důležitější okruhy zdělávání
- c. ne

Účelem této otázky bylo zjistit, jak studenti vnímají výuku finanční gramotnosti. Zda finanční vzdělávání berou jako důležitou součást výuky, či nikoli. Z celkových 138 respondentů vnímá finanční vzdělávání jako důležitou součástí výuky 77 respondentů (37 chlapců a 40 dívek), tj. 55,8 %. Dále pak 35,5 % respondentů taktéž vnímá finanční vzdělávání jako důležitou součástí výuky, avšak jsou i jiné vzdělávací okruhy, které pro ně osobně mají větší význam. V porovnání odpovědí mezi jednotlivými školami budu brát obě odpovědi, které souhlasí s důležitostí finančního vzdělávání jako relevantní. Pouhých 8,7 % respondentů odpovědělo na tuto otázku odpovědí „ne“, což je velice uspokojivý výsledek.

³ Roberta Toru Kiyosaki je autorem edice knih „Bohatý táta, chudý táta“ a toto je jeden z jeho veřejně známých výroků.

Graf 14 Vyhodnocení otázky č. 18 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Srovnání odpovědí u otázky č. 18 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – pouze 2 studenti vnímají finanční vzdělávání jako nedůležitou součást výuky. Z celkových 31 respondentů je pro 93,54 % (10 chlapců a 19 dívek) finanční vzdělávání důležité.

Gymnázium Šternberk – 96,55 % gymnazistů vnímá finanční vzdělávání jako důležitou součást výuky. Jen 1 student si to ze zkoumaného celku nemyslí.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – na této střední škole 23 studentů vnímá finanční vzdělávání jako důležitou součást výuky. Zajímavostí je, že 11 z nich odpovědělo na tuto otázku odpovědí „ano, ale jsou i důležitější okruhy vzdělávání“, což odpovídá myšlence, že jsou pro polovinu těchto studentů se strojírenským zaměřením důležitější spíše odborné předměty.

Střední škola polygrafická, Olomouc – pro 24 studentů polygrafické střední školy je finanční vzdělávání důležitou součástí výuky, tj. 85,71 % ze všech dotázaných. Opět se zde setkáváme 11 odpověďmi „ano, ale jsou i důležitější okruhy vzdělávání“, což potvrzuje moji myšlenku.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – stejně jako u předchozích dvou školách s odborným zaměřením, 10 studentů odpovědělo na tuto otázku odpovědí „ano, ale jsou i důležitější okruhy vzdělávání“. Z celkových 25 dotázaných vnímá

finanční vzdělávání jako důležitou součást výuky 22 studentů (2 chlapci a 20 dívek), tj. 88 % z celku.

Je tedy zřejmé, že téměř polovina studentů z odborně zaměřených škol vnímá finanční vzdělávání jako důležitou součást výuky, ale také si uvědomují, že jejich odborné předměty jsou pro ně přece jen významnější.

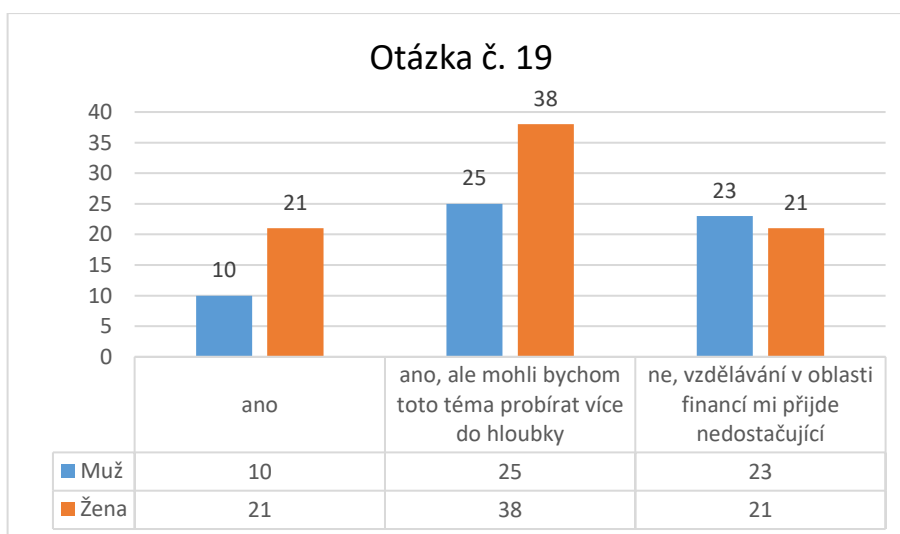
6.5.8 Otázka č. 19

Jsi spokojený s výukou finanční gramotnosti na tvůj střední škole?

- ano
- ano, ale mohli bychom toto téma probírat více do hloubky
- ne, vzdělávání v oblasti financí mi přijde nedostačující

Jak jsem již zmínil v podkapitole 4.3, střední školy se řídí dle RVP, které od roku 2013 obsahují finanční vzdělávání. Hlavním záměrem otázky č. 19 bylo především zjistit, zda jsou studenti středních škol spokojeni s obsahem učiva finančního vzdělávání.

Z celkových 138 respondentů přijde 31 studentům (10 chlapců a 21 dívek) obsah finančního vzdělávání dostačující, což je 22,46 % z celku. Na druhou stranu 44 dotázaným (23 chlapců a 21 dívek) přijde tento obsah nedostačující (31,89 %). Poslední zbývající odpovědí bylo ad b) ano, ale mohli bychom toto téma probírat více do hloubky. Tuto odpověď zvolilo 63 respondentů (25 chlapců a 38 dívek). Celkově tedy 45,65 % studentů projevilo zájem o rozšíření obsahu finančního vzdělávání.

Graf 15 Vyhodnocení otázky č. 19 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Srovnání odpovědí u otázky č. 19 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – finanční vzdělávání označilo 6 respondentů (3 chlapci a 3 dívky) jako nedostačující, tj. 19,35 %. Pro 25,8 % studentů (2 chlapci a 6 dívek) je toto vzdělávání zcela dostačující. Zájem a rozšíření obsahu tohoto vzdělávání má 17 studentů (6 chlapců a 11 dívek), což je dohromady 54,85 %.

Gymnázium Šternberk – pouze pro 6 gymnazistů (2 chlapci a 4 dívky) je finanční vzdělávání na jejich střední škole dostačující, tj. 20,68 %. Pro 10 studentů (5 chlapců a 5 dívek) je naopak obsah finančního vzdělávání nedostačující. Zájem a rozšíření obsahu tohoto vzdělávání na této střední škole má 13 studentů (6 chlapců a 7 dívek), což je dohromady 44,82 %, tedy zhruba o 10 % méně než na Olomouckém gymnáziu.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – zde je pouze 5 chlapců, pro které je toto vzdělávání dostačující, tj. rovných 20 %. Pro 10 chlapců je toto vzdělávání naopak nedostačující, tj. 40 %. Taktéž pro zbylých 40 % chlapců je finanční vzdělávání dostačující, ale stáli by o rozšíření obsahu tohoto vzdělávání.

Střední škola polygrafická, Olomouc – stejně jako u Šternberského gymnázia, celkem 6 studentům přijde obsah finančního vzdělávání dostačující, tj. 21,43 %. Naopak 32,14 % studentů (4 chlapci a 5 dívek) se domnívá, že je obsah tohoto vzdělávání nedostačující. Podobně jako u předchozích škol, téměř polovina dotázaných, přesněji 46,43 % (3 chlapci a 10 dívek) by mělo zájem o rozšíření edukačního obsahu.

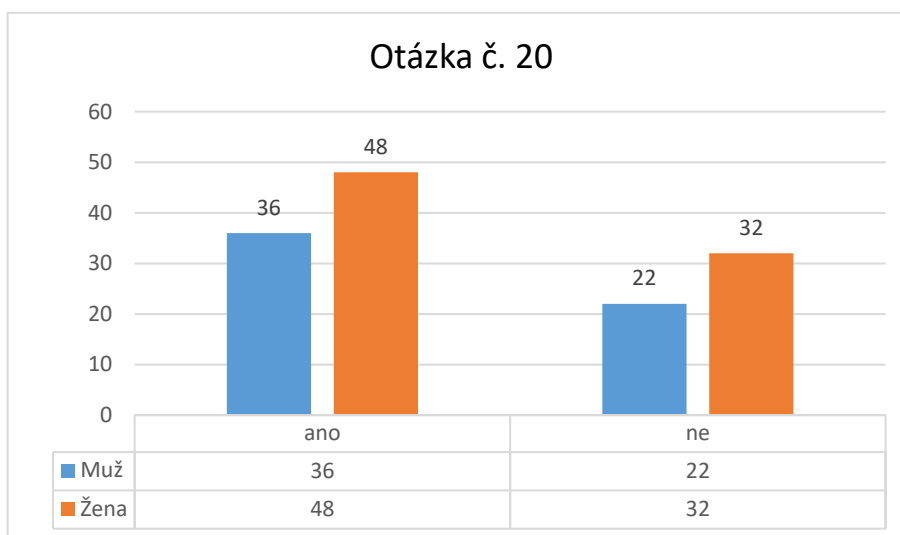
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – stejně jako u většiny středních škol je zde pouze 6 studentů (1 chlapec a 5 dívek), kteří jsou spokojeni s finančním vzděláváním. Přesných 36 % respondentů (1 chlapec a 8 dívek) si myslí, že je obsah nedostačující. Z celkových 25 studentů přijde 40 % z nich (10 dívek) finanční vzdělávání dostačující, ale měli by zájem o rozšíření edukačního okruhu.

6.5.9 Otázka č. 20

Uvítal/a bys výuku finanční gramotnosti jako samostatného předmětu?

- a. ano
- b. ne

Poslední otázka tohoto dotazníkového šetření byla pro mě osobně jednou z nejdůležitějších otázek. V této práci hned několikrát zmiňuji, jak je finanční vzdělávání důležitou součástí našich životů a že je nutné se neustále přizpůsobovat okolnímu světu. Přizpůsobit době by se měla především výuka na středních školách.

Graf 16 Vyhodnocení otázky č. 20 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)

Ze 138 dotázaných by 84 studentů (36 chlapců a 48 dívek) uvítalo, aby se finanční gramotnost vyučovala jako samostatný předmět, nikoli jako součást jiného předmětu. Jde o 60,87 % respondentů.

Srovnání odpovědí u otázky č. 20 dle zúčastněných škol:

Gymnázium Olomouc-Hejčín – z 31 gymnazistů by finanční gramotnost jako samostatný předmět uvítalo 51,61 % (6 chlapců a 11 dívek), což je více jako polovina dotázaných.

Gymnázium Šternberk – na této střední škole hlasovalo pro finanční gramotnost jako samostatný předmět nejvíce studentů mezi středními školami. 72,41 % (10 chlapců a 11 dívek) dotázaných z celkových 29.

Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín – stejně jako u Olomouckého gymnázia, celkem 52 % studentů by chtělo osamostatnit finanční vzdělávání. Z celkových 25 chlapců pro „ano“ hlasovalo 13.

Střední škola polygrafická, Olomouc – druhý nejvyšší výsledek byl dosažen zde, kdy 64,28 % (6 chlapců a 12 dívek) dotázaných by uvítalo finanční gramotnost jako samostatný předmět.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA – podobně jako u polygrafické školy, 62 % z celkových 25 dotázaných (1 chlapec a 15 dívek) dotázaných zvolilo odpověď „ano“.

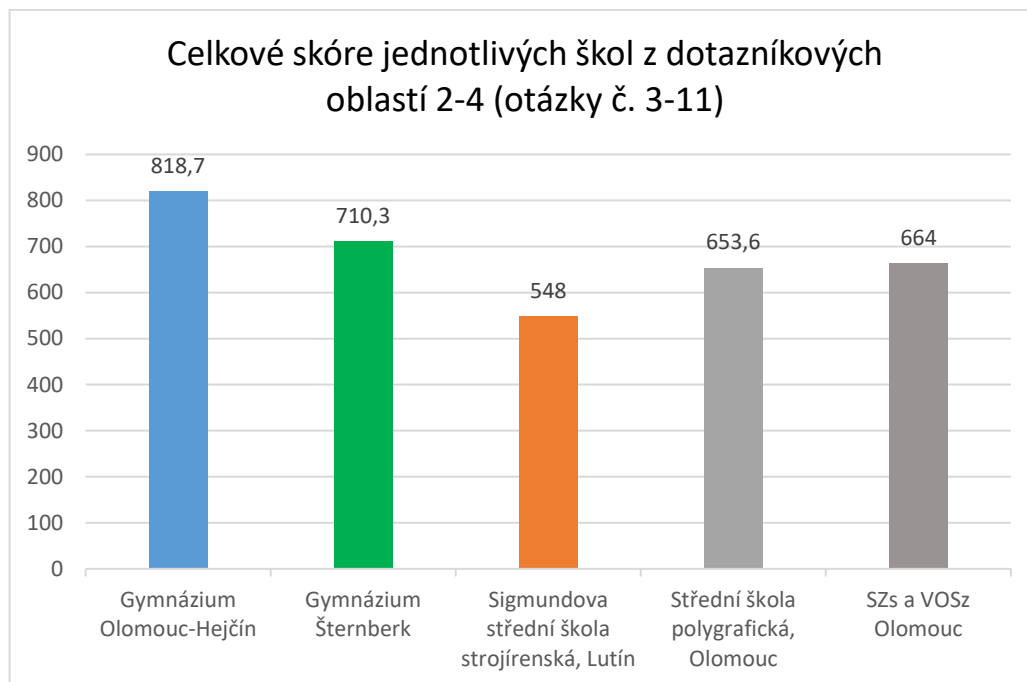
7 ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A SROVNÁNÍ ÚSPĚŠNOSTI ZÚČASTNĚNÝCH ŠKOL

7.1 Vyhodnocení dotazníku

První oblast dotazníku má obecný charakter a poskytuje informace o respondentech. Dotazníkového šetření se zúčastnili studenti maturitních ročníků z pěti vybraných středních škol Olomouckého kraje. Dotazník vyplnilo 138 respondentů, z toho bylo 58 chlapců a 80 dívek.

Druhá, třetí a čtvrtá oblast dotazníku byly oblastmi dotazníku s testovými otázkami (otázky č. 3-11). Tyto otázky měly za úkol vymezit slabá a silná místa ve znalostech finanční gramotnosti studentů středních škol maturitních ročníků. Výsledky těchto testových otázek budu porovnávat mezi jednotlivými středními školami a následně je zanesu do grafu. Před samotnou komparací těchto testových oblastí dotazníku je třeba uvést, že na daných školách existují rozdíly v začlenění ekonomických a finančních jevů do výuky. Převážně na gymnáziích jsou kapitoly z těchto oborů součástí výuky předmětu nejčastěji nazývaného „Základy společenských věd“, v případě ostatních zkoumaných škol s odborným zaměřením je finanční gramotnost začleněna do vícero předmětů. Nejčastěji do matematiky nebo ekonomie.

Výrazně lépe dopadlo v průzkumu Olomoucké gymnázium oproti ostatním zkoumaným středním školám, u nichž byl viditelný propad v celkovém skóre. Skóre dané školy bylo vypočítáno jako součet procentních úspěšností u testových otázek č. 3-11 (tj. na základě podílu správných odpovědí na celkovém počtu zúčastněných studentů dané školy). Nejvyššího skóre dosáhlo Gymnázium Olomouc-Hejčín s počtem 819,4 body. Na druhém místě bylo Gymnázium Šternberk s 710,3 body, třetí a čtvrté místo se lišilo pouhými čtyřmi desetinami. Jako třetí se umístila Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA s 664 body. V těsném závěsu byla Střední škola polygrafická, Olomouc s 663,6 body a poslední příčku toho dotazníkového šetření obsadila Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín s 548 body.

Graf 17 Celkové skóre dosažené jednotlivými školami (vlastní zpracování na základě dat získaných při dotazníkovém šetření)

Umístění středních škol v grafu ovlivňuje více faktorů. Jak jsem již zmínil, obsah výuky finančního vzdělávání se na jednotlivých středních školách liší. Důležitým faktorem je také časová dotace na výuku tohoto vzdělávacího okruhu, která je velice individuální. V průměru byli výrazně méně úspěšní studenti středních škol odborného zaměření u otázky týkající se významu anuity (otázka č. 7; v tomto případě však nebyli úspěšní ani šternberští gymnazisté), č. 9 porovnání dvou příkladů na úročení z praxe (v tomto případě opět nebyli příliš úspěšní ani šternberští gymnazisté), dále u otázky č. 11, která se zabývala kreditní a debetní kartou. Nízká úspěšnost u těchto otázek je alarmující, jelikož se jedná o pojmy, dovednosti či produkty, které úzce souvisí s finančním životem každého z nás. Významná rozdílnost úspěšnosti mezi Olomouckým gymnáziem a ostatními zúčastněnými školami by mohla být především v časové dotaci finančního vzdělávání nebo také v kantorech, kteří tuto problematiku vyučují.

Pátá oblast dotazníku, týkající se především postojů respondentů k financím a finančnímu vzdělávání, zjišťuje a odpovídá na parciální cíle práce.

- Zjistit, zda si studenti tvoří svůj vlastní finanční rozpočet a jestli mají přehled o rozpočtu rodinném.
- Zjistit, zda mají studenti ve svém věku zdroj příjmu.

- Zjistit, zda korona-virová pandemie nějakým způsobem ovlivnila zdroj příjmů studentů.
- Zjistit, jaký vztah mají studenti ke spoření, zda si ukládají své volné finanční prostředky.
- Zjistit, jak studenti vnímají finanční svobodu.
- Zjistit, zda se studenti přiklání k tomu, aby se finanční gramotnost vyučovala jako samostatný předmět.

Méně jako polovina oslovených studentů (45,65 %) odpověděla, že si tvoří svůj vlastní finanční rozpočet. Skrytým úmyslem otázky týkající se rodinného rozpočtu bylo dozvědět se, kolik respondentů má přehled o rodinných financích. Z celkových 138 respondentů zná rodinný rozpočet 76,81 %, což jsou více jako dvě třetiny dotázaných.

Jak vyplývá ze zpracovaného grafu č. 11, pouze nepatrný počet studentů (2,9 %) nemá žádný finanční příjem. Drtivá většina studentů (97,1 %) má k dispozici nějaký druh finančního příjmu.

Více jako polovině studentům (55,79 %) ovlivnila korona-virová pandemie výši jejich příjmu. Tento výsledek je pochopitelný, jelikož v rámci vládních opatření byly po dobu téměř jednoho roku omezeny provozy v gastronomii a obchodě, což jsou jedny z nejčastějších druhů brigádních prací studentů.

Z otázky č. 16 vyplývá, že si za poslední rok uspořila méně jako polovina respondentů (43,48 %) určitou sumu peněz jako rezervotvornou položku. Spoření dotázaných studentů mohl ovlivnit například výpadek příjmu vinou korona-virové pandemie. V blízké budoucnosti si bude své odkládat volné finanční prostředky čím dál více mladých lidí. Jedním z nejmodernějších způsobů spoření peněz je investování do kryptoměn. Největší chybou na spoření je nespořit. Každý z nás by měl mít lidově řečeno „zadní vrátka“, na které se můžeme spolehnout v nepříznivé době.

Finanční svobodu vnímají dotázaní studenti především jako stav, kdy nad nimi peníze nemají moc. Pro některé znamená tento pojem mít miliony na účtu, pro druhé je to oproštění od povinnosti chodit do práce. Každý z nás vnímáme peníze a jejich hodnotu odlišně.

Nad poloviční většina dotázaných studentů (60,87 %) projevila zájem o zavedení výuky finanční gramotnosti jako samostatného předmětu. Jak jsem již zmínil na začátku praktické části této bakalářské práce, výsledky dotazníkového šetření nelze zobecňovat, ale pro mě

osobně jsou jakýmsi signálem k tomu, aby bylo něco na finančním vzdělávání na středních školách změněno.

7.2 Vyhodnocení výzkumného problému

Výzkumný problém: **jaká je kvalita vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti ve vybraných středních školách v Olomouckém kraji?**

Z dotazníkového šetření vyplývá, že výuka finanční gramotnosti na zkoumaných středních školách je z pohledu vědomostí studentů dostačující. Celková úspěšnost u testových otázek (otázka č. 3-11), které měly zhodnotit učební výsledky studentů středních škol, byla 75,43 %.

7.3 Závěrečná doporučení

Doporučení pro výuku jsou formulována na základě skutečností zjištěných dotazníkovým šetřením mezi studenty zúčastněných středních škol. Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že výuka finančního vzdělávání je potřebná a je nutné jí věnovat více času. Konkrétně u dotázaných škol se projeví jako kritické oblasti úročení a znalosti bankovních produktů.

Školský vzdělávací systém se vyvíjí nepřiměřeně k době, ve které žijeme. Dovolím si zde citovat Roberta Toru Kiyosaki: „Děti tráví roky v zastaralém systému, učí se předměty, které nebudou potřebovat a připravují se na svět, který už dávno neexistuje.“⁴ (goodreads.com, © 2021)

Nedovolil bych si tvrdit, který předmět je potřebný a který potřebný není. Člověk nikdy neví, jaká znalost či dovednost se mu v budoucím životě může hodit. Avšak souhlasím s poslední částí tohoto citátu. Vzdělávací systém formuje a připravuje mladé lidi do doby, která je už dávno minulostí.

Jak jsem již v této práci několikrát zmínil, je velice důležité, aby se člověk finančně vzdělával již od útlého věku. Aby se zlepšila kvalita vzdělávání finanční gramotnosti na středních školách, musí mít žáci již kvalitní základ znalostí z tohoto vzdělávacího okruhu, aby mohli středoškolské látce lépe porozumět. Velký důraz by se měl tedy klást již na žáky

⁴ Roberta Toru Kiyosaki je autorem edice knih „Bohatý táta, chudý táta“ a toto je jeden z jeho veřejně známých výroků.

základních škol, což by usnadnilo pochopení látky finanční gramotnosti na středních školách.

Jednotný způsob na zlepšení finanční gramotnosti studentů středních škol dle mého názoru neexistuje. Znalosti v oblasti financí jsou závislé zejména na kvalitním základu vědomostí ze základní školy, samotných středních školách, jejich kantorech a hlavně času, který této problematice věnují.

Pevně věřím, že jedním z nejefektivnějších způsobů ke zlepšení úrovně finanční gramotnosti studentů středních škol, je zavedení finanční gramotnosti jako samostatného předmětu. Klíčová je v zavedení výuky finanční gramotnosti jako samostatného předmětu vyučující. Výuka finanční gramotnosti závisí především na přiměřené formě zprostředkování ekonomických poznatků, a proto je osobnost vyučujícího se způsobilostí tyto informace žákům vhodně předat velice důležitá. Závisí tedy nejen na odborných vědomostech pedagoga, ale i na jeho pedagogických schopnostech a dovednostech.

Co se týká samotné výuky tohoto předmětu, výuka by měla být praktická s teoretickým základem. Mně osobně přijde tato kombinace ideální, protože samotná teorie by mohla být pro studenty nezajímavá, ale s použitím praktických ukázek je výuka pestřejší a vyučovaná problematika lépe zapamatovatelná.

Pro finanční gramotnost jako samostatný předmět v dotazníkovém šetření hlasovalo 60,87 % respondentů. Tento fakt naznačuje tomu, že je ze strany studentů očividný zájem pro osamostatnění finančního vzdělávání. Zavedení samostatného předmětu by mělo být povinné na každé střední škole s neekonomickým zaměřením.

Výrazně pomoci by s touto problematikou mohlo také finanční vzdělávání veřejnosti založené na úzké spolupráci mezi školami, neziskovými organizacemi a bankami. Právě finanční vzdělávání dětí a studentů je klíčovým prvkem vzdělávacích programů, které iniciují banky. Další šancí, jak mohou banky pomoci školám s výukou finanční gramotnosti je pořádání přednášek a seminářů vedených odborníky z praxe. Iniciovat by tuto externí výuku mělo především MŠMT a banky samotné, jelikož jsou studenti středních škol jejich potenciální zákazníci, tudíž cílová skupina.

7.3.1 Závěrečná doporučení pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Podporovat zvyšování finanční gramotnosti by mělo zejména MŠMT. Tato podpora by mohla být například formou projektů a soutěží, zkrátka nenechat výuku finanční gramotnosti pouze

na soukromých nebo neziskových organizacích. Motivací pro účast v takových projektech by pro školy a studenty mohla být atraktivní výhra ve formě finanční odměny pro studenty nebo financování nějaké exkurze či výletu. Tímto způsobem by se mohlo finanční vzdělávání více dostat do povědomí studentů a účastí v projektu či v soutěži by se mohla i zvýšit jejich finanční gramotnost.

MŠMT by také mělo motivovat ředitele škol, aby po pedagogích vyžadovali vzdělávání v oboru financí, více dbát na samotné vzdělávání učitelů a prohlubovat jejich zájem o finanční vzdělávání. MŠMT by mělo být aktivnější a důraznější v kontrole dodržování jím stanovených pravidel a aktivněji podporovat jak školní, tak mimoškolní aktivity týkající se finančního vzdělávání.

8 ZÁVĚR

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat kvalitu vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti ve vybraných středních školách v Olomouckém kraji. V souvislosti s provedeným výzkumem bylo zjištěno, že je výuka finanční gramotnosti z pohledu vědomostí studentů dostačující, avšak velký důraz ve výuce musí být kladen na problematiku úročení a znalosti bankovních produktů. U studentů středních škol, především posledních ročníků je tato problematika aktuální, stávají se dospělými a mohou tak například uzavírat půjčky za které přebírají odpovědnost. Je velice nutné, aby se znalosti studentů v těchto oblastech prohlubovaly. Sami dotázaní studenti cítí potřebu rozšíření obsahu finančního vzdělávání. Za nejvhodnější formu považují zavedení finanční gramotnosti jako samostatného předmětu, s čím také souhlasila nadpoloviční většina dotázaných studentů. Vhodnou formu pro zlepšení kvality výuky jsou také odborné přednášky či semináře.

Jestli má být výuka finanční gramotnosti dostatečně účinná ve smyslu dosahování stanovených cílů jak v Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, tak i v Národní strategii finančního vzdělávání, je podstatná důsledná kontrola ze strany MŠMT. Je velice důležité, aby se strategie finančního vzdělávání neustále přizpůsobovala novým trendům a aktuálnímu vývoji nejen v České republice. Jak jsem již zmínil v podkapitole 3.3, střední škola je pro mnohé posledním vzdělávacím institutem. Kvalitně vzdělaní lidé v oblasti financí budou lépe připraveni na finanční nástrahy, které je v dospělém životě čekají.

Závěrem je možné konstatovat, že úroveň kvality vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti středních škol z pohledu dotazovaného vzorku je dostatečná. Nicméně nám tato práce dává prostor k zamyšlení se nad vědomostními rezervami studentů. Je nezbytné vyvíjet neustálé úsilí ve výchově a výuce finanční gramotnosti. Ke zlepšení kvality výuky finančního vzdělávání by mohla přispět, alespoň částečně, i tato práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní publikace

BALABÁN, Z. Slabikář finanční gramotnosti. Učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, 321 s. ISBN 978-80-904396-1-0.

CAPÍŇSKI, Marek a Tomasz ZASTAWNIAK. Mathematics for finance: An introduction to financial engineering. Second edition. London: Springer, [2011], xiii, 336 s. Springer undergraduate mathematics series. ISBN 9780857290816.

CEKOTA, Antonín. Geniální podnikatel Tomáš Baťa. Vydání: třetí. Zlín: Nadace Tomáše Bati, 2016, 376 s. ISBN 978-80-905896-5-0.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xix, 312 s. ISBN 9788074000089.

MITCHELL, Olivia S. a Annamaria LUSARDI. Financial Literacy: Implications for Retirement Security and the Financial Marketplace. Druhé vydání. New York, United States of America: Oxford University Press, 2013, 336 s. ISBN 978-0-19-969681-9.

OPLETALOVÁ, Alena a Jana KVINTOVÁ. Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 144 s. ISBN 978-80-244-4519-9.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. Nové, rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

RADOVÁ, Jarmila, DVOŘÁK, Petr a Jiří MÁLEK. Finanční matematika pro každého. 8. rozšířené vydání. Praha: Grada, 2013, 304 s. ISBN 978-80-247-8721-3.

ŘÍČAN, Pavel. Psychologie osobnosti: [obor v pohybu]. Praha: Grada, 2007, 196 s. Psyché. ISBN 9788024711744.

SYROVÝ, Petr a Tomáš Tyl. Osobní finance. 3. aktualizované vydání. Praha: Grada, 2020, 232 s. ISBN 978-80-271-1549-5.

ŠÍPKOVÁ, Kateřina, 2011. Finanční gramotnost I. Praktické náměty k výuce finanční gramotnosti na 2. stupni ZŠ. Praha: Raabe. ISBN 978-80-86307-45-9.

ŠKVÁRA, Miroslav. Finanční gramotnost. Praha: M. Škvára, 2011, 219 s. ISBN 978-80-904823-0-2.

ŠOBA, Oldřich a Martin ŠIRŮČEK. Finanční matematika v praxi. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2017, 330 s. ISBN 9788027102501.

TEPLÝ, Petr. Navigátor bezpečného úvěru. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2013, 198 s. ISBN 9788024622873.

Legislativní dokumenty

Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-145>

Internetové zdroje

Česko zachrání důchodci. Ekonom [online]. [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-66153810-cesko-zachrani-duchodci>

Daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn. Finance [online]. [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/523116-kdy-zacit-sporit-na-duchod/>

Dětský účet-Přehled a porovnání. Banky [online]. Copyright © 2021 Top [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://www.banky.cz/prehled-a-porovnaní/bezny-ucet/detsky-ucet/>

Důchodové pojištění. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni>

How Money Affects the Most Important Things in Life. Business-Insider [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/how-money-affects-the-most-important-things-in-life-2015-8>

Kapesné: Kdy s ním začít a jak vysoké dávat? Měsíc [online]. Copyright © 1998 [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/kapesne-kdy-s-nim-zacit-a-jak-vysoke-davat/>

Kontokorent: příliš drahá půjčka. Ale pomůže, když potřebujete rychle zaplatit-Měsíc [online]. Copyright © 1998 [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/kontokorent-prilis-draha-pujcka-ale-pomuze-kdyz-potrebujete-rychle-zaplatit/>

Robert T. Kiyosaki Quotes-Goodreads [online]. Copyright © [cit. 08.06.2021]. Dostupné z: https://www.goodreads.com/author/quotes/600.Robert_T_Kiyosaki

Schodky a dluhy-Centrum pro studium demokracie a kultury [online]. Copyright © 2016 [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://www.cdk.cz/schodky-dluhy>

Elektronické dokumenty

HESOVÁ, Alena a Eva ZELENDOVÁ. Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka. Vyd. 1. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. 59 s. ISBN 9788086856742.

Národní strategie finančního vzdělávání s účinností od května 2010 [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2010 [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání, Národní pedagogický institut České republiky [online]. Copyright © [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-os>

Rámcovým vzdělávacím programem pro gymnázia, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). [online]. Copyright © [cit. 08.06.2021]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

Standardy finanční gramotnosti s účinností od března 2017 [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2017 [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#standard>

Teenagers' Career Aspirations and the Future of Work-OECD [online]. Copyright © [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/berlin/publikationen/Dream-Jobs.pdf>

The Economic Awareness, Knowledge and Pocket Money Practices [online]. [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2304/csee.2000.4.1.34>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
MF	Ministerstvo financí
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PSFV	Pracovní skupina pro finanční vzdělávání
RVP	Rámcový vzdělávací program
SZs	Střední zdravotnická škola
VOSz	Vyšší odborná škola zdravotnická

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Základní schéma finanční gramotnosti (podle Škváry, 2011, s. 14).....	14
---	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Standard finanční gramotnosti pro střední školy-nakupování a placení (MF a PSFV, 2017).....	26
Tabulka 2 Standard finanční gramotnosti pro střední školy-hospodaření domácností (MF a PSFV, 2017).....	27
Tabulka 3 Standard finanční gramotnosti pro střední školy-přebytek rozpočtu domácnosti (MF a PSFV, 2017).....	27
Tabulka 4 Standard finanční gramotnosti pro střední školy-schodek rozpočtu domácnosti (MF a PSFV, 2017).....	27
Tabulka 5 Struktura dotazníku (vlastní zpracování).....	33
Tabulka 6 Přehled zkoumaného vzorku (vlastní zpracování).....	33
Tabulka 7 Rozložení respondentů dle střední školy a pohlaví (vlastní zpracování)	34

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Vyhodnocení otázky č. 3 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	35
Graf 2 Vyhodnocení otázky č. 4 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	36
Graf 3 Vyhodnocení otázky č. 5 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	38
Graf 4 Vyhodnocení otázky č. 6 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	39
Graf 5 Vyhodnocení otázky č. 7 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	40
Graf 6 Vyhodnocení otázky č. 8 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	42
Graf 7 Vyhodnocení otázky č. 9 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	43
Graf 8 Vyhodnocení otázky č. 10 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	45
Graf 9 Vyhodnocení otázky č. 12 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	47
Graf 10 Vyhodnocení otázky č. 13 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	48
Graf 11 Vyhodnocení otázky č. 14 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	50
Graf 12 Vyhodnocení otázky č. 15 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	51
Graf 13 Vyhodnocení otázky č. 16 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	52
Graf 14 Vyhodnocení otázky č. 18 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	55
Graf 15 Vyhodnocení otázky č. 19 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	56
Graf 16 Vyhodnocení otázky č. 20 dle pohlaví respondentů (vlastní zpracování dotazníkového šetření)	58
Graf 17 Celkové skóre dosažené jednotlivými školami (vlastní zpracování na základě dat získaných při dotazníkovém šetření)	61

SEZNAM PŘÍLOH

P1 Dotazník

P2 Seznam odpovědí u otevřených otázek dotazníku č. 3 a 17

PŘÍLOHA P1:

DOTAZNÍK

Analýza kvality vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti ve vybraných středních školách v Olomouckém kraji

Ahoj, jsem studentem závěrečného ročníku bakalářského stupně studia na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Součástí mé závěrečné práce je provedení krátkého výzkumu týkajícího se analýzy kvality vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti ve vybraných středních školách v Olomouckém kraji. Cílem tohoto výzkumu je porovnání úrovně vzdělanosti v oblasti finanční gramotnosti mezi jednotlivými školami.

Dotazník slouží výhradně k akademickým účelům. Cílem je pouze výzkum a vaše anonymita bude respektována. V dotazníku se vyskytují i otázky, u kterých je více správných odpovědí. Vyplnění dotazníku nezabere více než pět minut vašeho času.

Tímto bych chtěl poděkovat za váš čas a trpělivost při vyplňování následujícího dotazníku.

1. Střední škola:

- Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická E. PÖTTINGA
- Gymnázium Šternberk
- Střední škola polygrafická, Olomouc
- Sigmundova střední škola strojírenská, Lutín
- Gymnázium Olomouc-Hejčín

2. Pohlaví:

- muž
- žena

3. Co je to úrok?

— text stručné odpovědi

4. Inflace je:

- zhodnocení peněz
- zvýšení kupní síly peněz
- snížení kupní síly peněz

5. Zkratka RPSN představuje:

- sazba vyjadřující výši všech ročních nákladů spojených s úvěrem, hypotékou vyjádřená v procentech
- sazba vyjadřující celkové náklady spojené s úvěrem, hypotékou
- roční výše nákladů spojených s úvěrem, hypotékou

6. Schodkový rozpočet nastává když:

- jsou příjmy vyšší než výdaje
- jsou výdaje vyšší než příjmy
- jsou příjmy rovny výdajům

7. Co je to anuita?

- jednorázová platba
- pravidelně se opakující platba ve stejné výši
- dluh nastávající při neplacení splátek

8. „Pokud si dnes v bance uložíte 20 000 Kč na termínovaný vklad (na 1 rok), kolik peněz si po roce vyzvednete, pokud roční úroková míra je stanovena na 10 % a neuvažujeme inflaci?“

- 24 000 Kč
- 22 000 Kč
- 20 200 Kč

9. Jaký úvěr je z hlediska nákladovosti výhodnější?

- úvěr 100 000 Kč na 3 roky s úrokem 5 % p.a.
- úvěr 100 000 Kč na 5 let s úrokem 3 % p.a.

10. Co je to kontokorent?

- levný krátkodobí úvěr, pokud je čerpaná částka splacena do bankou předem stanoveného termínu
- vysoce úročený úvěr, kdy náš běžný účet může vykazovat zápornou hodnotu
- druh bankovních poplatků

11. Vyber správné tvrzení týkající se bankovních produktů kreditní a debetní karty:

- debetní karta se váže k běžnému bankovnímu účtu majitele
- kreditní kartou čerpáme úvěr, který nám banka poskytla
- debetní kartou můžete čerpat prostředky až do výše svého zůstatku na účtě (či do výše kontokorentu)
- nic z uvedeného
- úroky úvěru na kreditní kartě jsou v průměru 5 % až 10%

12. Tvoříš si svůj vlastní rozpočet?

- ano
- ano, ale jen občas
- ne

13. Znáš váš rodinný rozpočet?

- ano, doma se o penězích bavíme
- ne, peníze jsou u nás doma tabu

14. Jaký druh příjmu tvoří tvé finanční prostředky?

- kapesné
- brigádní práce
- investování
- jiná...

15. Ovlivnila pandemie tvé příjmy?

- ano
- ne

16. Odložila/a sis za poslední rok nějaké vlastní finance jako rezervu do budoucna?

- ano, odložil/a jsem si peníze na spořicí účet
- ano, odložil/a jsem si peníze na stavební spoření
- ano, odložil/a jsem si peníze na penzijní připojištění

- ano, odložil/a jsem si peníze na jiný typ (dlouhodobého) spoření
- ne

17. Co pro tebe znamená finanční svoboda?

— text stručné odpovědi

18. Myslíš si, že je finanční vzdělávání důležitou součástí výuky?

- ano
- ano, ale jsou i důležitější okruhy vzdělávání
- ne

19. Jsi spokojený s výukou finanční gramotnosti na tvé střední škole?

- ano
- ano, ale mohli bychom toto téma probírat více do hloubky
- ne, vzdělávání v oblasti financí mi přijde nedostačující

20. Uvítal/a bys výuku finanční gramotnosti jako samostatného předmětu?

- ano
- ne

PŘÍLOHA P2:**SEZNAM ODPOVĚDÍ U OTEVŘENÝCH OTÁZEK DOTAZNÍKU Č. 3 A 17**

Pořadové číslo	Otázka č. 3	Otázka č. 17
1	peněžitá odměna za půjčení peněz	mít takové příjmy, že nemusím řešit mé výdaje
2	Poplatek za půjčení peněz	být sám svým pánem, dál se nestarat o peníze
3	Př: u půjčky to, co musím zaplatit navíc nebo o kolik se mi navýší uložená částka v bance apod.	Nebýt závislá na práci.
4	De facto poplatek za půjčení peněz, případně za uložení peněz v bance (v tomto případě se přičítá nám), udává se v %)	Svým způsobem je to situace, kdy si můžu koupit co chci a kdy chci.
5	poplatek bance za půjčku	Muzu si koupit co chci a kdy chci. Neřeším výdaje.
6	Úrok vyjadřuje, o kolik % zaplatím navíc, za poskytnutou půjčku. (Úrok 10% z 1000,-=zaplatím 1100,-)	Pro mě osobně to znamená, že v životě dojdou do bodu, kdy budu mít pasivní příjem a nadále nebudu závislá na mé pracovní činnosti.
7	navýšení splátkové ceny o dané procento	mít tolik peněz, že nebudu muset řešit práci
8	Částka vyjádřena v %, kterou zaplatíme navíc za půjčku	Být bohatá, vydělávat 100 000 Kč měsíčně
9	navýšení půjčených peněz při splácení	200 000 Kč měsíčně
10	V podstatě peníze navíc	stav, kdy se nebudu strachovat o to, jestli jsem vyšel nebo ne
11	Finanční odměna za půjčení peněz.	Mít příjmy takové, abych nemusela počítat, zda výjdu nebo ne.
12	Kolik procent z půjčky zaplatíme bance navíc.	mít tolik peněz, že nebudu muset pracovat
13	To kolik víc zaplatím když si půjčím ne?	Mít miliony na účtu
14	zhodnocení peněz nebo peníze, které zaplatím na víc při půjčce	být nezávislá na mých příjmech
15	co zaplatím navíc když si půjčím	neresit peníze
16	Zaplacená částka za poskytnutí úvěru.	Nebýt na nikom a ničem závislá.
17	Určité procento například dlužených peněz, které měsíčně, ročně (atd..) připočítává k dlužné částce	Bohatství.
18	částka, kterou "přeplatím" bance za poskytnutí půjčky	Situace, kdy budu tak bohatá, že nebudu muset chodit do práce.
19	Finanční navýšení z původního vkladu za určité období. Udává se v procentech	Nezávislost na příjmech.
20	Odměna pro věřitele	Mít miliony na účtě
21	To je to co zaplatím navíc když si půjčím peníze. Takže profit banky	Nevím

Pořadové číslo	Otázka č. 3	Otázka č. 17
22	Odměna za půjčení peněz	Nemuset se starat o příjem
23	Částka uváděná v %, kterou musíte bance platit navíc společně s měsíční splátkou za to, že vám půjčila peníze.	Nemuset chodit do práce.
24	To co zaplatím navíc v bance, když si půjčím peníze	když nebudu závislý na mém příjmu
25	Přirážka při půjčení peněz např. od banky	Život jako ve filmech, bohatství
26	přeplatek za půjčku	to, když mám tolik peněz, že nemusím dál pracovat a jen si užívám života
27	zhodnocení peněz, když je dáme do banky (v %); nebo o kolik musíme přeplatit půjčku ("vrátit" o x% více, než jsme si půjčili)	nevím, asi když mám velkou finanční rezervu a pasivní příjem
28	Bonus za to, že máme v bance peníze. Měsíčně nebo ročně v procentech.	Asi dostatek peněz na úctě. Když je člověk zabezpečený.
29	když člověk si půjčí peníze od banky, tak se splácí ještě úrok	když mám k dispozici hodně peněz
30	Částka, kterou nám banka dá navíc, když si u nich necháme peníze. Nebo při půjčce je to částka, kterou musíme navíc zaplatit.	Být movitá.
31	peníze, které platím navíc bance	mít se dobře
32	Nevím	Nevím
33	to co dostanu jako odměnu od banky	mít vše co chci
34	Navýšení splátky půjčených peněz	Neřešit peníze
35	pokuta za neplacení	byť nechutně bohatěj
36	Má to víc významů	Mít tolik peněz, že neřeším, co bude zítra
37	Úrok je peněžité odměna za půjčení peněz.	Pobírat pasivní příjem, nepracovat.
38	poplatek za hypoteku	byť tak bohatěj, že bych už nemusel pracovat
39	"poplatek" za úvěr - částka, kterou zaplatím navíc	peníze z kterých žiju celý život, nemusím pracovat
40	Kolik zaplatím bance za půjčku	Mít všechno, co chci. Nemuset si pořád kontrolovat stav účtu
41	Částka (vyjádřená v %), kterou dlužník zaplatí jako odměnu věřiteli - za půjčku.	Asi to, co pro každého. Je to stav, kdy je člověk finančně nezávislý.
42	Když si vezmeme úvěr, tak úrok jsou ty peníze, které přeplatíme/ které dostane věřitel navíc, za půjčení peněz.	Když mám dostatek finančních prostředků na život.
43	určitá procentuální sazba za kterou se půjčují peníze	být finančně nezávislý

Pořadové číslo	Otázka č. 3	Otázka č. 17
44	Cena, kterou platíme za úvěr.	Finančně svobodným se stává člověk tehdy, když nemá žádné závazky a nadále nemusí pracovat.
45	poplatek za půjčku	mít dostatek peněz na to, jít předčasně do penze
46	cena za kterou nám bankovní instituce poskytují úvěry	mít finanční rezervu, kterou můžeme čerpat až do smrti
47	Částka, udávána v procentech, která se platí navíc zprostředkovateli půjčky.	Finanční svoboda- osvobození od potřeby vydělávat peníze.
48	Peníze navíc z peněz, které jsme někam vložili	Dostatek peněz na kontě. Člověk má pasivní příjem
49	Finanční obnos (částka), který získává ročně banka za vypůjčení peněz klientovi. Komerční banky právě na úroku staví své podnikání, protože právě z rozdílu vypůjčené částky mají zisk.	Pro mě osobně je to cíl. Finančně svobodný člověk nemusí řešit peníze. Má buď takové rezervy nebo takový pasivní příjem, že si může zbytek života užívat.
50	Procentuální nárůst částky za období (předem dané). Např. Půjčím si 1000 Kč s 10% úrokem => vrátím 1100 Kč	Mít dostatek peněz na celý život.
51	Finanční odměna za půjčení peněz	Asi to, když mám k dispozici tolik peněz, že si můžu koupit co chci a kdy chci
52	Přeplatek peněz při půjčce	Mít tolik peněz, že nebudu muset dál pracovat
53	když mi banka pujci, tak ta castka, kterou preplatim navíc jakoby	pasivni prijem, takže nemusim pracovat a neresim, jestli tento mesic vyjdu nebo ne
54	Určité procento peněz z úvěru, které zaplatí dlužník navíc.	Finanční nezávislost. Mít finanční rezervu a třeba i pasivní příjem takový, abych si mohla dovolit cokoliv.
55	určité procento z nějakého celku peněz, který se platí při vypůjčení peněz navíc	bohatství
56	je vyjádřen v %, je to částka kterou přeplátím bance za úvěr nebo to může být i odměna za uložení peněz v bance..	to co pro každého, moci si koupit vše
57	Poplatek, který chce banka po klientovi za poskytnutí půjčky	Nemít žádné finanční závazky a mít velký příjem
58	poplatek za úvěr	finanční nezávislost
59	To, co zaplatím navíc, když si půjčím peníze?	Žít život, jak ve filmech.
60	Odměna od věřitele, když mu půjčím peníze.	Situace, kdy neřeším výdaje, mám tolik volných prostředků, že jsem svým způsobem nezávislá.
61	castka navíc, kterou zaplatim za poskytnuti uvru	penize mi delaj penize

Pořadové číslo	Otázka č. 3	Otázka č. 17
62	Peněžita odměna za půjčení peněz.	Když moje pasivní příjmy pokrývají moje životní výdaje.
63	Přeplatek za úvěr	Pasivní příjem
64	Je to zisk banky z našeho úvěru.	Výše pasivního příjmu, která mi pokryje náklady spojené se životem (hypotéku, jídlo atd).
65	zhodnocení našich peněz v bance, udává se v %	dostat se do bodu, kdy mi peníze vydělávají další peníze
66	Cena za úvěr.	Být movitá a mít pasivní příjem.
67	cena za to, že si od banky půjčíme, pro banku je to marže	být sám svým pánem, být finančně zajištěný
68	Určitá částka z nějakého celku peněz (v %), který se platí při vypůjčení peněz navíc	Mít pasivní příjem
69	Penize, které zaplím bance navíc, když mi dají úvěr	No prostě nemusím už dál pracovat, mám dostatek peněz
70	Poplatek, který chce banka po klientovi za poskytnutí půjčky	Mít se dobře, postarat se o rodinu a mé blízké
71	odměna pro věřitele za vypůjčení peněz, udává se v procentech	velká finanční rezerva
72	Úrok je finanční částka, kterou musí dlužník zaplatit věřiteli navíc (mimo peníze, které si od něj půjčil).	Finanční svoboda=pasivní příjem, který mě dokáže měsíčně zabezpečit.
73	Částka v %, která se platí navíc bance za půjčku	Asi být finančně zajištěná do konce života
74	"Poplatek" za úvěr	Mít do konce života jakousi "rentu"
75	úrok vyjadřuje, o kolik % zaplatím navíc, za poskytnutou půjčku	mít dlouhodobí pasivní příjem, který mě dokáže finančně zajistit
76	nevím	nevím
77	Procentuální poplatek za půjčku? Nebo odměna..	Mít spoustu peněz.
78	Úrok vyjadřuje, o kolik % zaplatím navíc, za poskytnutou půjčku.	Pro mě to je pasivní příjem po celý život.
79	na příklad u půjčky to, co musím zaplatit navíc nebo kolik mi banka dá za mé uložené peníze u nich	asi zabezpečit rodinu s prostě a jednoduše už neřešit kolik co stojí, mít dostatek peněz
80	no když si uložím peníze v bance, tak úplný prd a když se vezmu úvěr, tak úplná raketa :)	nepracovat, prostě si jen užívat života někde v teple
81	něco s bankou, poplatek za půjčku asi	mít peníze
82	To co dostanu, když si uložím cash	mít neomezeně prostředků
83	Cena, kterou dlužíte zaplatit věřiteli navíc, za jeho poskytnutí půjčky.	Vše, peníze vladnou světu.
84	Částka, kterou dostaneme navíc s našim vkladem	Zít život naplno, dovolit si cokoliv
85	Procento, které musíme za půjčku zaplatit navíc	Mít svůj život pod kontrolou, pasivní příjem

Pořadové číslo	Otázka č. 3	Otázka č. 17
86	odměna od banky pro věřitele nebo poplatek od banky za úvěr, který platí věřitel	ve zkratce asi to, že jsem finančně zajištěný "for life"
87	preplatek peněz při uveru treba	nezavislost na nikom
88	něco s úvěrem	mít peníze, mít hodně peněz
89	Dalo by se říct, že peníze navíc asi	Žít si život jak ve filmu, mít love
90	Nejakej poplatek bance	Proste pasivni prijem, ktorej me bude zivit
91	částka, kterou zaplatíme bance za to, že nám půjčila peníze	mít dostatek finančních prostředků, které pokryjí náklady spojené s životem
92	Částka, kterou zaplatíme navíc při půjčení (případně kterou získáme při investování).	Když mi pasivní příjem pokryje životní náklady. Peníze se mi vydělávají (investiční nemovitosti..)
93	Sazba udávaná v procentech při půjčce. Kolik navíc musíme zaplatit navíc za půjčení peněz	Investovat peníze a pobírat pak rentu z které si bubu moct hradit život.
94	suma, kterou zaplatíme bance za to, že nám půjčila peníze	dovolit si cokoliv, mít zajištěný stabilní příjem
95	Částka vyjádřena v procentech, kterou zaplatím navíc za úvěr.	Status nezávislosti a moci
96	navýšení z původního vkladu za určitej časovej horizont, udává se v %	pro mě je to mít příjem 300k + měsíčně
97	Přirážka při půjčení peněz od banky nebo ostatních nebankovních institucí. Nebo taky to může být odměna.	Dostatek peněz na celý život.
98	No cena za úvěr, když mám úvěr 100 000 a úrok 3% ročně, tak zaplatím bance navíc 3000.	Mít vysoký příjem bez práce (investování).
99	% peněz z úvěru, které zaplatí dlužník navíc bance	finanční zajištění po zbytek života
100	Poplatek za úvěr nebo náš zisk za uložení peněz v bance	Doživotní finanční polštář
101	částka, kterou mi banka naučtuje za úvěr, dalo by se říct cena úvěru	mít pasivní příjem
102	Odměna od banky z uložení peněz	Asi být finančně soběstačná
103	preplatek za pujcku, napríklad hypoteka momentalne 2-3%	nemuset pracovat :D
104	Něco jako marže pro banku za půjčení peněz.	Mít úspěšně rozběhlou firmu.
105	Zhodnocení peněz, když je dáme do banky nebo o kolik přeplatíme půjčenou částku.	Mít zajištěný stabilní zdroj příjmu.
106	kdyz si vezmeme uver, tak urok=penize, ktore dam navíc nebo ktore dostane veritel navíc	nemuset dal pracovat

Pořadové číslo	Otázka č. 3	Otázka č. 17
107	Navýšení z původního vkladu za určitý časový úsek. Vyjádřeno v %.	Být finančně zajištěný. Asi k tomu patří nějaký pasivní příjem nebo renta do konce života.
108	Zhodnocení původního vkladu (v %).	Peníze.
109	U dluhu to může být částka, kterou zaplatím navíc z původního dluhu.	Neomezené finanční zdroje.
110	Cena za úvěr/odměna věřiteli za propůjčení peněz.	Žít život bez finančních překážek.
111	poplatek za půjčení peněz	vybudovat něco co mi bude vydělávat do smrti
112	nevím, asi něco s uverem	byt ve vate
113	odměna pro mě za to, že má v bance peníze	můžu si dělat co chci, peníze
114	Cena peněz	Peníze
115	Zaplacená suma za poskytnutou půjčku	Pasivní příjem
116	Pro banku jsou to peníze navíc z mé půjčky.	Mít se prostě dobře, laicky řečeno být za vodou
117	fin. odměna za poskytnutí úvěru (banka dostane peníze)	fin. prostředky, které mi vystačí na celý život
118	navýšení splátky	peníze
119	Peníze, které obdržím jako odměnu za uložené prostředky v bance.	Mít pasivní příjem, asi.
120	Navýšení splátkové ceny?	Být finančně zajištěná
121	Část ve splátce, kterou platím bance za to, že mi půjčila peníze.	Být do smrti finančně zajištěná.
122	odměna za poskytnutí úvěru, pro banku samozřejmě	nějaký druh doživotního pasivního příjmu
123	JE to částka, kterou zaplatíme bance za jejich službu (poskytnutí půjčky).	Výpověď v práci.
124	Odměna od dlužníka věřiteli.	Pasivní příjem/renta.
125	Úrok je fin. částka kterou dlužník platí navíc věřiteli	Bohatství, neomezené fin. prostředky.
126	daň za to, že si půjčíme peníze u banky, v procentech	nemuset pracovat, mít dost peníze
127	částka, kterou získáme při investování	treba miliarda na konte
128	Odměna věřiteli	Mít dostatečně velký pasivní příjem na pokrytí životních nákladů
129	Buď to může být částka, kterou zaplatíme bance za půjčku. Nebo taky odměna za uložení peněz. Každopádně se uvádí v % a může být měsíčně, čtvrtletně...	Pobírání renty nebo investování peněz.
130	procentuální cena za úvěr z půjčené částky	celoživotně zajištěný příjem

Pořadové číslo	Otázka č. 3	Otázka č. 17
131	Zisk v procentech z investice, např: když se mi úročí 1000 Kč 1% ročně, tak je můj zisk 10 Kč	Mít finanční jistotu, hodně volných prostředků
132	To, co dohromady přeplatím, když si půjčím.	Jedním slovem: PENÍZE.
133	Peníze, který dám bance za poskytnutí úvěru (měsíčně/ročně).	Pasivní příjem..
134	určitá částka vyjádřený v procentech, kterou platíme měsíčně navíc k naší splátce	finanční polštář, prostě rezerva na celý život
135	poplatek, který chce věřitel po dlužníkovi za poskytnutí půjčky	pasivní příjem, rentiér
136	Buď odměna v % nebo částka, kterou musí věřitel zaplatit za půjčku.	Být za vodou, pasivní příjem, výnosy z investic..
137	profit banky, když nám půjčí	peníze, které mi vystačí na celý život
138	Úrok má více významů, ale ve spojitosti s úvěrem je to částka, kterou přeplácíme za poskytnutí úvěru.	Pasivní příjem.

(vlastní zpracování na základě dat získaných z dotazníkového šetření)